Českomoravská konfederace OS
Oddělení makroekonomických
analýz a prognóz
Sociálně ekonomické oddělení

V Praze dne 19. dubna 2007

Analýza dopadů
reformy veřejných financí stran ODS-KDU/ČSL-SZ

I. Úvodem

Vládní koalice prezentovala svou představu reformy veřejných financí dne 3. dubna 2007. Prezentace byla oproti minulosti atypická tím, že nebyl veřejnosti představen komplexní reformní projekt schválený vládou, ale pouze tři propagační powerpointové prezentace (předsedy vlády, ministra práce a sociálních věcí a ministra financí). Ty pak byly přes týden vydávány za reprezentativní přehled reformy veřejných financí.

Skutečný projekt reformy schválený vládou s názvem „Reformní kroky realizované v letech 2007 až 2010 k dosažení stanovených deficitů veřejných rozpočtů“ (upravený o změny provedené na zasedání vlády dne 2. dubna), který se přes snahu o utajení dostal do rukou některých novinářů, byl neoficiálně uvolněn až 12. dubna 2007. Do té doby se projevovala snaha o jeho utajení, přestože ho někteří novináři zjevně měli. Ve stejný den byla prezentována představa reformy českého zdravotnictví. Každopádně však nelze ani tento souhrnný materiál chápat jako celkově ujasněnou a komplexní představu reformy ve všech ohledech, protože řada opatření (hlavně v letech 2009-2010) je zde jen naznačena.[1]

Například dokument „Reformní kroky….“ na str. 24 uvádí, že „…není tento soubor návrhů změn sociálních zákonů dostatečný a musí být doplněn jejich dalšími úpravami s účinností od roku 2009 s přínosem nejméně v rozsahu 5,3 mld Kč v roce 2009 a 4,6 mld. Kč v roce 2010. Předpokládá se, že v této etapě nepůjde jen o parametrické změny dávek, ale o komplexnější systémové zásahy…“. Prostě a jednoduše musí se škrtat dalších 10 mld. Kč (v podmínkách roku 2010) a už nepůjde o snižování, ale o přímo rušení celých pasáží dávek.

Naopak pro rok 2010 se připravuje „obdobně jako u změn sociálních zákonů“ prozatím neidentifikovatelná „…další úprava zákona o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, které dále sníží příjmy zdravotního pojištění o 7,075 mld. Kč“.[2]

[1] Vedle toho ukazuje naše praktická zkušenost s paragrafovaným zněním reformních zákonů (jejichž části týkající se především příštího roku již byly dány do připomínkového řízení), že tyto zákony obsahují celou řadu dalších změn. Ty však nebyly ani v prezentacích, ani v souhrnném vládním materiálu vůbec zmiňovány.

[2] Oblast úprav na straně příjmů veřejného zdravotního pojištění si zaslouží bližší komentář. Materiál projednaný vládou obsahoval vedle již zmiňovaných blíže neidentifikovaných úprav v oblasti zdravotního pojištění s negativním dopadem do veřejných financí v rozsahu -7,075 mld. Kč v roce 2010 pouze vyčíslení dopadu snížení platby za tzv. státní pojištěnce v letech 2008 (-3,4. mld Kč), 2009 (-6,4 mld. Kč) a 2010 (-2,0). Neobsahoval však vyčíslení dopadu „zastropování“ pojistného na všeobecné zdravotní pojištění na úrovni čtyřnásobku průměrné mzdy. To samo o sobě sníží příjmovou stranu zdravotního pojištění ve sledovaných letech ročně o dalších 1,8-2 mld. Kč. Je zajímavé, že toto opatření není kupodivu

Dalším zdrojem informací, ze kterého jsme při naší analýze vycházeli, jsou návrhy paragrafovaných znění reformních novel zákonů, které byly předány do vnějšího připomínkového řízení souběžně s prezentací reformy. Máme k dispozici tři soubory reformních novel zákonů, a to novely v oblasti sociální politiky a odměňování, v oblasti zdravotnictví a v oblasti daní. Bohužel však ani tyto zdroje nám nemohou poskytnout komplexní obraz o připravované reformě, i když šíře změn obsažená v paragrafovaném znění zákonů mnohonásobně převyšuje změny prezentované pod hlavičkou reformy veřejných financí. Prvním důvodem je, že novely zákonů uvádějí pouze ta reformní opatření, jejichž zavedení je podmíněno změnou zákona. O komplexu nelegislativních opatřeních (řízení výdajové strany veřejných rozpočtů) se však (stejně jako v případě předchozího materiálu) nedozvíme zhola nic. Druhým důvodem je, že se úpravy paragrafovaného znění vztahují v zásadě pouze k příštímu roku, s výjimkou návrhů změn daně z příjmu, na kterých, zdá se, předkladatelům mimořádně záleží (viz dále).

Třetím zdrojem, ze kterého jsme vycházeli při analýze reformy veřejných financí, jsou informace prezentované ve sdělovacích prostředcích. Stále více se ukazuje, že (alespoň někteří) novináři mají zřetelně lepší přístup k informacím o reformě veřejných financí než „zbytek“ společnosti, včetně sociálních partnerů. Otázkou však je, nakolik mají tyto „exkluzivní“ dodatečné informace o reformě veřejných financí původ ve *skutečné* indiskreci (únikem před veřejností pečlivě utajovaných dokumentů) a nakolik jde o *řízenou* indiskreci, jejímž účelem je otestovat si některé reakce veřejnosti, resp. nakolik má řízený systém „Jobových zvěstí“ vytvořit postupně dojem, že koneckonců to, co je vládou předkládáno, ještě není tak hrozné, protože by mohlo být mnohem hůř.

Zdá se, že minimálně část sdělovacích prostředků je součástí záměrně organizované P.R. kampaně, která začala již dávno před samotnou prezentací reformy veřejných financí. Tato kampaň různými dohady, „neověřenými“ informacemi a čerpáním z „pracovních“ dokumentů vytvořila okolo vlastní reformy veřejných financí ještě jednu reformu – virtuální. To v nás vzbuzuje minimálně otázku (posílenou samozřejmě i vystoupeními některých koaličních poslanců), nakolik je projekt reformy pevný a nakolik (hlavně v opatřeních v dalších časových etapách) variabilní v tom, jakým směrem se bude ubírat (s ohledem na blížící se volby) v závislosti na reakcích veřejnosti na předchozí kroky.

I přes znalost základního dokumentu schváleného vládou se totiž stále více ukazuje, že analýza reformy je ve skutečnosti „střelbou na pohyblivý terč“, přičemž některé oblasti (prozatím) v reformních návrzích jsou definovány jen velmi vágně, či zcela absentují (např. otázka dalšího vývoje v oblasti veřejných služeb – v prvé řadě školství). Tato „salámová metoda“, postavená na prezentaci jen některých opatření a souvislostí (známá např. již z období prosazování reforem veřejných financí na Slovensku), je velmi nebezpečným nedemokratickým experimentem, který nemá v polistopadové historii České republiky obdoby.

V současné době toho relativně nejvíce víme o pravděpodobných nových mantinelech pro vývoj v příštím roce. Abychom však mohli dát komplexní odpověď na to, co bude znamenat tato reforma alespoň ve střednědobém horizontu let 2008-2010, musí být známa opatření v celém komplexu všech etap. Z tohoto důvodu jsme jako čtvrtý zdroj informací (pro upozornění na opatření, která mohou být ještě v „zásobě“) museli vzít do hry i volební

---

zahrnuto v legislativních opatřeních „zdravotní reformy“, které byly představeny 12. 4. 2007 ministrem Julínkem. I on sice navrhuje novelu zákona č. 592/1992 Sb., ta se však zabývá pouze legislativním ošetřením omezené platby státu za státní pojištěnce. „Zastropování“ platby pojistného je součástí jiné novely téhož zákona (byla součástí tzv. sociálního balíku reformních zákonů). Takže dochází k poněkud paradoxní situaci, že se v připomínkovém řízení nalézají souběžně dvě novely téhož zákona, což samo o sobě napovídá mnohé o „systému práce“ na reformě veřejných financí.

programy jednotlivých koaličních stran, programové prohlášení vlády ČR a některé další programové dokumenty, které vznikaly v průběhu vyjednávání o koaliční vládě (např. reformu „Sedm statečných reforem“ atd.).

II. Obecné stanovisko

A) Poznámky k obecnému charakteru předloženého konceptu reformy

Reforma veřejných financí současné koaliční vlády ve ***svém celkovém konceptu, zaměření a struktuře*** jednotlivých opatření není ve skutečnosti zase tak velikým překvapením. Základní programové záměry, které se nyní konkretizují v rámci reformy veřejných financí do konkrétních opatření, bylo možno identifikovat jak v programech koaličních stran, tak i v programových dokumentech, které postupně vznikaly po volbách do PS Parlamentu ČR (koaliční smlouvy, programová prohlášení, „Sedm statečných reforem“ aj.).[3] Programovými dokumenty koaličních politických stran samozřejmě nemyslíme jejich volební programy, ale jejich původní stranické programy. **Sliby obsažené ve volebních programech koaličních stran jsou naopak s řadou konkrétních opatření „reformy“ v příkrém rozporu.** Přesto však strany vládní koalice své skutečné příznivce, voliče a sponzory nezklamaly. Máme samozřejmě na mysli ty voliče, jejichž zájmy stávající koalice skutečně prosazuje – majetkově a příjmově silné skupiny občanů a specifickou výseč podnikatelského sektoru. Nemyslíme tedy řadového voliče, který se dal zlákat evidentně nereálnými a rozpočtově neprůchodnými předvolebními sliby o daňových úlevách a zvýšených sociálních transferech „všem“.[4]

Koalice však nezklamala ani svým negativním přístupem k takovým hodnotám jako ***jsou sociální či společenský dialog, sociální partnerství*** atd. Reforma byla připravována kabinetním způsobem bez sebemenší konzultace s veřejností či sociálními partnery. Takto závažná reforma, která se dotkne života prakticky každého občana, je nyní předkládána jako jednovariantní řešení bez možnosti změn (tak to alespoň bylo prezentováno) a bez odborné oponentury. Tuto zásadní společenskou diskusi o koncepci a vůbec o uchopení reformy, o jejích celkových dlouhodobých důsledcích pro veřejné rozpočty i o konkrétních dopadech na jednotlivé občany a jejich rodiny nemůže v žádném případě nahradit připomínkové řízení (ještě k tomu zrychlené) k paragrafovanému znění jednotlivých reformních novel.

Za jednu ze základních vad předloženého konceptu reformy veřejných financí je nutno považovat ***nejasnost a hlavně „rozbředlost“ jejího hlavního cíle***. Je velmi vážnou otázkou, nakolik je tento koncept, který má souběžně naplňovat několik často protichůdných úkolů, vůbec vnitřně konzistentní. **Reforma totiž v jednotlivých oblastech nejenže sleduje příliš mnoho priorit, ale tyto priority jsou velmi často v přímém rozporu s hlavním cílem reformy předkládaným veřejnosti - s cílem nápravy údajně „katastrofického stavu“ veřejných financí. Dokonce se zdá, jako by všechna silná slova o nutné reformě veřejných rozpočtů tvořila jen pláštík pro úplně jiné záměry a cíle.**

[3] Ve skutečnosti tyto reformy přímo navazují na reformy, které byly české společnosti ordinovány na počátku 90. let a dále je prohlubují. Reformy, které přivedly Českou republiku do hluboké ekonomické krize ve druhé polovině 90. let.

[4] Např. ve druhé kapitole volebního programu ODS (plus pro Vaši rodinu a vzdělání), jehož autorem je současný ministr práce a sociálních věcí Petr Nečas, se hned na druhém místě např. slibovalo „další zvyšování rodičovského příspěvku, aby v roce 2010 dosáhl poloviny průměrné mzdy“. Sliby obdobného ražení se hemží i programy zbývajících koaličních stran.

Zcela zřetelně se to ukazuje v části snižování daní, kde celkový pokles daní a změna struktury daní ve prospěch daní nepřímých (zvýšení DPH a spotřebních daní, zavedení tzv. ekologických daní) budou zhoršovat (a ne zlepšovat) situaci veřejných rozpočtů jako celku.

Nastavené záměry ve snižování daní přímých, v rušení daní majetkových a ve snižování sociálního a zdravotního pojištění budou společně se zrychlením samovolného poklesu daňové kvóty (jako důsledku přesunu daňového inkasa směrem k nepřímým daním) podle našich orientačních propočtů znamenat pokles složené daňové kvóty do roku 2010 minimálně o 3,5 procentního bodu (zhruba na 32,5 % vůči HDP).

Oproti současným podmínkám se tak veřejné rozpočty zbaví samovolně a dobrovolně budoucích příjmů v rozsahu cca 140 mld. Kč (v roce 2010) a v součtu dvou budoucích let (2009 + 2010) to bude představovat výpadek cca 200 mld. Kč. Tyto scházející příjmy tak nejenže nebudou moci sloužit ke konsolidaci veřejných financí, ale o to víc se bude muset průběžně škrtat na výdajové straně. Reforma tedy - z tohoto pohledu - bude na výdajové straně z velké části paradoxně „bojovat" proti důsledkům opatření, které na příjmové straně veřejných rozpočtů sama přinesla.

V přímé kontradikci se základním záměrem snižování rozpočtového deficitu je však i řada dalších opatření, která se do reformy evidentně dostala jako úlitba volebním programům jednotlivých koaličních partnerů a které proti současnému stavu otevírají výrazné riziko dalších výdajových programů. Je tedy velmi vážnou otázkou, nakolik se tato vláda chce opravdu řádně postarat o nápravu veřejných financí a nakolik jde jen pod heslem „ozdravit veřejné finance" o zástěrku pro výrazné snížení daní u nejvyšších příjmových a majetkových skupin obyvatelstva a o zásadní změnu rozdělovacího a přerozdělovacího schématu ve společnosti.

V tomto směru se navržená reforma bohužel zas tak neliší od předchozích reforem veřejných financí, které nakonec zdegenerovaly na několik etap překotného a ve vztahu k veřejným rozpočtům špatně propočteného snižování daní. To nakonec vedlo vždy jen k dalšímu prohloubení deficitů. (V těchto účincích si tyto „reformy" tedy v žádném případě nezadaly s tolik koaličními stranami dnes zatracovaným předvolebním zvyšováním sociálních dávek.)[5]

Není proto náhodou, že ***nejvíce propracovanou částí reformy, která prakticky jako jediná obsahuje představu na příští tři roky, je pasáž o snižování daní***. Plán snižování daní v příštích letech je součástí již do připomínkového řízení předloženého balíčku reformních zákonů v daňové oblasti. Již dnes je tedy třeba – aspoň podle představitelů koalice – do reformních zákonů zapracovat „natvrdo" snížení daní na příští tři roky (hlavně daň z příjmu právnických osob), ať se děje, co se děje. Na základě výsledků z roku 2006 a (nutně vždy

[5] Na tomto místě je třeba připomenout, že systém společného zdanění manželů prosazovala jako reformní návrh KDU-ČSL, a to již po volbách roku 2002 v rámci tzv. povodňového balíčku. Tehdy se toto opatření mělo týkat dokonce všech manželů bez ohledu na to, zda vychovávají, či nevychovávají děti. I na nátlak ČMKOS se nakonec toto opatření v rámci reformy veřejných financí zúžilo jen na rodiny s dětmi. Současný vývoj potvrzuje tehdejší negativní stanovisko ČMKOS, které upozorňovalo na nekontrolované snížení příjmů rozpočtů při zavedení tohoto opatření (směřované především k vyšším příjmovým skupinám). Stejně tak ČMKOS kritizovala výrazně (záměrně?) podhodnocený odhad rozpočtového dopadu tohoto opatření, které se podle propočtů MF ČR mělo pohybovat okolo 1 mld. Kč ročně. Již výsledky roky 2005 ukázaly, že skutečný dopad je mnohonásobně vyšší (okolo 6 mld. Kč). Za rok 2006 je výpadek způsobený jen tímto opatřením, alespoň podle místopředsedy vlády dr. Nečase, již 20 mld. Kč (Právo 14. 4. 2007). Stejně negativně – jak koneckonců potvrzuje i materiál „Reformní kroky…" – pro veřejné finance dopadlo (opět ČMKOS výrazně kritizované) i další opatření výrazně prosazované „koalicí" KDU/ČSL-US/DEU ústící do enormního zvýšení paušálních odpočtů od základu daně u OSVČ. I zde byl rozpočtový dopad tohoto opatření výrazným způsobem podceněn (MF odhadovalo „tradičně" rozpočtový dopad na cca 1 mld. Kč), ale skutečný dopad je zhruba desetinásobný a dále se bude i pod vlivem dalších kroků reformy, směřujících k výrazné podpoře „švarcsystému", dále prohlubovat. V neposlední řadě je na místě i připomenout, že to byli poslanci současných koaličních stran (KDU-ČSL), kteří v Poslanecké sněmovně svými pozměňovacími návrhy stáli u dnes tolik kritizovaného zvýšení rodičovského příspěvku a porodného.

nepřesné prognózy ekonomického vývoje v příštích letech) chce vládní koalice již v letošním roce schválit snižování daní v příštích třech letech, a to bez ohledu na to, jak bude vypadat reálná situace veřejných rozpočtů a jak bude vypadat vůbec celková situace české ekonomiky. **To nás jen utvrzuje v přesvědčení, že hlavním cílem předložené reformy je co nejrychleji přijmout snížení daní, a ne primárně řešit deficit, jak se to občas proklamuje.**

V tom reforma navazuje na „dobré" tradice reforem veřejných financí z předchozího volebního období, které také rozhodovaly dopředu o dalším snižování daní, aniž měly zkvantifikováno, kolik předchozí úpravy ve skutečnosti stály. V tomto ohledu má tedy současná reforma (resp. redukce výdajové strany) splatit nejen současné navrhované snížení daní, ale i špatně propočtené a překotné snížené daně v předchozím období (viz poznámka č. 5). Tím, že se opakuje stejný postup, dá se velmi pravděpodobně očekávat, že za ***touto reformou nastoupí další reforma, která bude opět tzv. reformovat veřejné finance***. Tím chceme jen říci, že předložená podoba reformy svou polovičatostí a soustředěním se na další výrazné snížení daní v sobě obsahuje velmi aktuální riziko vyvolávání neustále se opakujících kampaní reforem veřejných financí České republiky.

Z dokumentů je velmi zřetelné, že tomuto faktickému cíli urychleného snižování daní se podřizují jak struktura opatření, tak velmi často ***jednostranná a manipulativní „argumentace",*** která nemá nic společného se seriózní analýzou. Prvoplánovost některých východisek je až úsměvná. Např. aby nebylo na první pohled vidět, že jsme s daňovou kvótou ve skutečnosti výrazně pod úrovní průměru Evropské unie (viz dále podrobněji), argumentuje se daty za OECD (tedy včetně zahrnutí jejích členů z rozvojového světa, kde jsou daně skutečně nízké – a je to tam poznat na většinou zubožením stavu veřejné infrastruktury). Ještě že se neargumentuje nějakou „světovou daňovou kvótou". Zcela jistě by se našla řada zemí, která má nižší daňovou kvótu než Česká republika, je však otázkou, zda by s ní v tomto případě však mohla soutěžit v míře sociální koheze společnosti (či lépe řečeno v míře chudoby), jejíž minimální hladinu nám celý civilizovaný svět závidí.

Ještě závažnější je, že se – s výjimkou výše uvedených záměrů ve snižování daní – ***nechává naprosto bez komentáře vývoj příjmové strany veřejných rozpočtů*** a opatření se zaměřují pouze na vývoj tzv. mandatorních (chápej sociálních výdajů, které podle předkladatelů neúměrně rostou. Přitom vlastní materiál MF ČR ukazuje (na str. 13), že na příjmové straně státního rozpočtu se děje od počátku letošního roku něco velmi negativního. Aktualizovaná predikce daňových příjmů z března letošního roku totiž oproti schválenému rozpočtu předpokládá nižší výnos daní o 21,5 mld. Kč (z toho 10 mld. Kč u daně z příjmu právnických osob a 9,5 mld u spotřebních daní z alkoholu a tabáku). Bohužel, analýzy příčin a reakce MF na tento znepokojivý stav se v materiálu nedočkáme. Naopak, dvacetimiliardový výpadek, odhadovaný na základě vývoje v prvých třech měsících, je brán jako nezměnitelný fakt a je s ním dokonce argumentováno v rámci „neudržitelnosti" vývoje veřejných financí. Tento pokles je totiž součástí výchozí predikce tzv. autonomního vývoje veřejných financí, který ukazuje na vývoj veřejných rozpočtů v případě, „kdyby se nic nedělalo" (což v případě tohoto aktuálního výpadku příjmů a celkové vládní „nereakce" dostává docela komický nádech).

Nebo je to jinak? Nebo je tento výpadek jen hrou, který má – mírně řečeno – upravit autonomní vývoj veřejných financí tak, aby vypadal co nejhrozivěji? Nevíme, a předložené materiály nám na to neodpoví. Každopádně je zajímavé, že se předkladatelé s tímto negativním vývojem nepochlubili v aktualizované verzi Konvergenčního programu České

republiky, který byl shodou okolností zpracován, stejně jako dokument „Reformní kroky“, také v březnu letošního roku.[6]

Obdobně bychom mohli pokračovat dále a poukazovat na další tendenční argumenty a ukázat na nekonzistence v tvrzení reformních dokumentů s jinými vládními dokumenty. Snad ještě jeden příklad – v materiálu „Reformní kroky“ se zdůvodňuje výrazný pokles daňové kvóty a s tím spojený pokles daňových příjmů veřejných financí „snahou podpořit hospodářský růst snížením daní“ (str. 28). V aktualizované verzi Konvergenčního programu, však tatáž vláda na str. 10-13 poukazuje na sbližování mezi reálným výkonem ekonomiky a potenciálním produktem. „Výkon ekonomiky se nyní pohybuje 1 % nad potenciálním produktem; udržení takovéto akcelerace růstu ekonomického potenciálu nepovažujeme ve sledovaném období za pravděpodobné. Reálný růst se bude pohybovat do roku 2009 okolo

4,8 %“ (oproti předchozím 6,1 % dosaženým v loňském roce). Kde je tedy údajné urychlení ekonomického růstu vyplývající ze snížení daní?

Za vrchol jednostranného pohledu lze považovat tzv. zdůvodnění zamýšleného zrušení ***kontrolních pokladen a minimálního daňového základu u daně z příjmu fyzických osob.***[7] Naskýtá se otázka, za jaké skupiny podnikatelů v tomto případě autoři reformy mluví, čí zájmy hájí? Co to je za skupiny, kterým vadí elementární opatření zavádějící alespoň některá (v souhrnu samozřejmě nedostatečná) opatření v boji proti daňovým únikům? Opravdu je to ochrana poctivých českých obchodníků před zvůlí úřadů?[8] A jaká jiná opatření v boji proti tomuto nešvaru (který mimo jiné vytváří finanční zdroje pro koalicí kritizovanou korupci) koalice nabízí?

Autoři zde zcela nekriticky přebírají účelovou argumentaci i jazyk některých zájmových skupin, v první řadě malých a středních podnikatelů a živnostníků. Tím je však nutný národohospodářský pohled na celkové ekonomické a sociální děje ve společnosti výrazně vychýlen až do absurdní „peněženkové“ podoby (výhodné je pouze to, co se aktuálně a hned projeví v jejich peněžence).

Velice často se v souvislosti s reformou veřejných financí používá slogan, že je třeba odstranit ze systému „černé“ pasažéry. **Proč se tedy předkladatelé stejně vehementně, jako se zajímají o tzv. zneužívání sociálních dávek (které používají jako účelový argument pro plošné snížení sociálních standardů), nestarají již o ty, kteří krátí daně? O opatřeních směřujících proti daňovým únikům se v materiálu dozvíme ani slovo!**[9]!

---

[6] Zde se naopak na str. 19-20 hovoří o tom, že „příjmy vládního sektoru v roce 2007 budou nadále těžit ze strukturálních změn provedených od zahájení reformy veřejných rozpočtů. Změna struktury zdanění a zlepšení výběru daní přinesly zvýšení absolutní úrovně daňových příjmů…“ atd. Ani slovo o výpadcích zapracovaných do autonomního scénáře reformy.

[7] Jedná se o jedny z mála pozitivních opatření směřujících k posílení příjmů veřejných rozpočtů, které se podařilo na příjmové straně prosadit v rámci reforem veřejných financí koalice ČSSD-KDU/ČSL-US/DEU. V této souvislosti upozorňujeme, že ve vládním prohlášení bylo ještě jedno opatření ze stejného soudku, a to závazek, že dojde ke snížení vyměřovacího základu pro pojistné u OSVČ z 50 % rozdílu mezi příjmy a výdaji zpět na 35 %, a to bez ohledu na to, že v předchozí etapě došlo k výrazným zvýšením paušálních odpočtů nákladů od základu daně a toto opatření bude mít výrazný vliv na podporu švarcsystému (viz další část).

[8] Jak ukazují mezinárodní výzkumy, pravda je někde jinde. Podle studie Evropské komise jednou z důležitých charakteristik práce načerno v nových členských a kandidátských státech EU je její úzké propojení s nelegální činností. „Malé registrované podniky často mají subkontrakty z neformálního segmentu ekonomiky. To je mimo jiné důvod, proč potlačení neformálních aktivit může mít negativní vliv na soukromé podnikání v souhrnu těchto zemí“. (Undeclared Work in an Enlarged Union, Directorate General for Employment and Social Affairs, Employment and European Social Found May 2004.)

[9] Abychom byli přesní: podle předkladatelů klesnou daňové úniky tím, že klesnou daně. Jedná se o typickou argumentaci v kruhu. Předkladatelé mají nesporně pravdu – jestliže klesne daňová povinnost, tak nesporně i absolutní výše daňového úniku porušující tuto povinnost bude nižší než před snížením daní. Otázkou však je, zda tento „pokles“ daňových úniků je právě to, o co by nám mělo jít. Předpoklad, že snížením daní začnou daně platit i ti, kteří doposud unikali ze zdanění, je, jak ukazují zahraniční zkušenosti i jednoduchá logika, naprosto chybný. Přechod z nezdaněné činnosti k činnosti oficiální je

Když si uvědomíme tyto souvislosti, pak vůbec není divné a překvapující, že se česká reforma na rozdíl od reforem prováděných ve vyspělých zemích (včetně našich nejbližších sousedů) – zatím vůbec ***neorientuje na aktivní opaření na obou stranách veřejných rozpočtů***, tedy jak na straně výdajů, tak i na straně příjmů. Prezentovaná reforma se vůbec nestará o příjmovou stranu. Nestará se o to, jak posílit příjmy veřejných rozpočtů, jak bojovat proti stínové ekonomice. Dokonce i slibovaná „revize" (audit) odpočtů od základu daně z příjmu (zvláště právnických osob), která je klíčová pro kalkulaci dopadů snížení daní, se odsouvá na později. Navíc jak je vidět z kalkulovaných dopadů, příliš se nepočítá (oprávněně, neboť prorazit tuto oblast svázanou se zájmy konkrétních vlivných subjektů bude nadmíru obtížné) s tím, že by tento audit mohl přinést nějaké přínosy pro rozšíření daňového základu a vyrovnat tak snižování sazeb veřejných rozpočtů a tím i možnost šetřit s většími škrty na výdajové straně.

Na závěr této pasáže je nutno zdůraznit, že ***navržená reforma málo či vůbec nereflektuje fakt, že se neodehrává ve vzduchoprázdnu, ale že bude ovlivňovat život a hospodaření českých domácností souběžně s celou řadou dalších opatření, která probíhají nezávisle na rozhodnutích vlády, parlamentu či o kterých bylo rozhodnuto již dříve.*** Ta sice nejsou součástí „reformy veřejných financí", přesto budou život domácností výrazně ovlivňovat ve stejném čase a zesilovat působení reformních opatření.

Musíme v prvé řadě upozornit na proces deregulace nájemného v nájemních bytech, který bude v „reformních letech" 2008-2010 akcelerovat. Kombinace neustále se zvyšujících nájmů („podpořená" připravovanou úpravou občanského zákoníku spočívající v možnosti dát výpověď z bytu bez udání důvodu) na straně jedné a „reformní" redukce sociálních dávek na straně druhé se může pro celou řadu sociálně slabých skupin obyvatelstva stát neřešitelným problémem.

Dále je nutno očekávat další nárůsty cen elektrické energie. Jde v prvé řadě o důsledek liberalizace obchodu s elektrickou energií a z ní plynoucího sbližování cen s ostatními státy Evropské unie. Tlak na zvyšování cen však zřejmě vyvolá i snížení počtu povolenek na emise skleníkových plynů ze strany Evropské komise.

Dalším impulzem pro nárůst cen paliv a energií bude zavedení ekologických daní do právního prostředí České republiky. Od 1. 1. 2008 se nově zavádějí spotřební daně u elektrické energie, zemního plynu a pevných paliv. Celkový dopad těchto daní se podle dnešních propočtů pohybuje okolo 600 Kč na průměrnou domácnost za rok. V současných podmínkách bude takovéto zvýšení znamenat nárůst cen nákladů na energie u průměrné rodiny o 5 %.[10]

---

vždy spojen s ekonomickou ztrátou, a to i při výrazném zmírnění daňového tlaku. Tento subjekt totiž vždy bude platit nějaké daně a budou se na něj vztahovat regulační mechanismy, zatímco dříve neplatil daně žádné. Ukazuje se, že mnohem důležitější, než sama míra zdanění, ovlivňuje výši daňových úniků míra rizika odhalení daňového úniku. Ta je podle provedených opakujících se průzkumů (např. CERGE- EI ČSAV) poplatníky vnímaná v ČR (i v mezinárodním kontextu) jako velmi nízká. Je tedy naopak velmi pravděpodobné, že odstranění těch pár technicko-administrativních opatření v boji proti daňovým únikům toto málo vnímané riziko ještě sníží (a daňové úniky fakticky zvýší).

[10] Toto na první pohled nepříliš vysoké zvýšení nákladů domácností je však nutno chápat pouze jako vliv cenového zvýšení jen jednoho spotřebního okruhu (ve spotřebním koši domácností se budou projevovat ještě jiné cenové impulzy) a pouze jako zvýšení minimální:

- Uvedený dopad je propočten na úrovni v předložených zákonech obsažených sazeb. Jedná se o přímý dopad zatížení těchto komodit spotřební ekologickou daní na spotřebitele (včetně dopadu, který na ně bude působit prostřednictvím zvýšení ceny u tepla).
- Minimální sazby daně jsou stanoveny absolutní částkou v eurech na jednotku hmotné spotřeby (GJ, MWh). Výraznější negativní pohyb kursu mezi Kč a eurem může tedy ovlivnit i nárůsty zdanění.
- Spotřebními daněmi v těchto okruzích budou zatíženy i podnikatelské subjekty. Je nesporné, že v tomto případě se nově zaváděné spotřební daně stanou součástí cenových kalkulací výrobců a promítnou se úměrně do cen dalších komodit.

V souvislosti s naplněním požadavků EU v oblasti čištění vody hrozí, že pokud EU neposkytne na tyto projekty zdroje, dojde k výraznému růstu ceny vodného a stočného souvisejícího s úhradou těchto výrazných investičních akcí. V růstu inflace se projeví i další zvýšení spotřebních daní u cigaret podle požadavků Evropské unie.

V neposlední řadě se v hospodaření domácností mimo opatření „reformy" projeví mimo jiné i zvýšení doplatků za léky dané novou vyhláškou (její schválení předběhlo „reformní opatření").

B) Skutečné cíle a pravděpodobné důsledky reformy veřejných financí ODS-KDU/ČSL-SZ

I. Jak bylo již zmíněno v předchozí části, základním programovým záměrem předložených dokumentů reformy veřejných financí je ***snížení míry zdanění*** (vč. pojistných plateb) v České republice.

Reformní projekt tak směřuje k zásadnímu omezení společenského přerozdělování a tím i výraznému snížení společenské solidarity. Navrhovaná opatření (včetně nikde nezmiňovaného tzv. samovolného poklesu daňové kvóty, který navrhované úpravy ještě urychlí) sníží složenou daňovou kvótu o cca 3,5 procentního bodu. Harmonizovaná složená daňová kvóta pak dosáhne v období plného uplatnění všech navrhovaných daňových změn – tedy v roce 2010 – podle odhadu hodnoty necelých 31 %. To ovšem bude znamenat výrazné relativní snížení příjmů veřejných rozpočtů (při plném uplatnění daňových změn roce 2010 budou daňové příjmy nižší oproti roku 2008 o 140 mld. Kč).

Není k tomu žádný důvod. Již dnes se totiž nachází celková míra zdanění v ČR, vyjádřená tzv. harmonizovanou složenou daňovou kvótou, výrazně pod průměrem EU 25 (v roce 2006 u nás 35 % oproti 40 % v EU 25). Mimochodem, kdyby se daňová kvóta pohybovala v ČR na průměru zemí EU, měla by ČR – vzhledem k výrazně efektivněji fungujícímu systému sociální ochrany (podle hodnocení OECD) – v letošním roce veřejné finance v přebytku přes 50 mld. Kč (téměř 2 % HDP). Dá se říci, že si vlastní reformní „pilností" hodláme vytvářet problémy, které jiné země ani nezaznamenaly.

Česká republika tak již dnes patří v rámci Evropské unie mezi státy s nejnižším zdaněním.[11] Právě v důsledku takto neuváženě snižované a předčasně nízké daňové kvótě jsou již dnes nastartovány procesy skrývající riziko, že v konečném důsledku dojde k dekapitalizaci sociálního státu, kdy na jeho objektivně dané výdaje nebudou dostatečně vysoké zdroje. Zatím jsou nedostatečné příjmy veřejných rozpočtů plynoucí mimo jiné i z relativně nízkého zdanění neprozíravě vykrývány poměrně vysokými deficity veřejných financí. Ty byly dokonce v závěru minulého volebního období, přes poměrně vysoký růst HDP, dále prohloubeny jako důsledek razantních, ale ne vždy dobře kvantifikovaných operací ústících do snižování daní z příjmů. Samozřejmě že při snaze o snižování rozpočtového deficitu dojde Česká republika co nevidět k holé pravdě, že více než kolik se vybere peněz na daních a pojistném, se rozdělit nedá. Teprve pak se v celé nahotě projeví důsledky ve společnosti dnes tak populárního snižování daní a soutěžení, o kolik dnů směrem do jara, či dokonce k zimě, se oslaví tzv. Den daňové svobody. S takto nízkou daňovou kvótou totiž (a

[11] Mezinárodně srovnatelná je pouze harmonizovaná složená daňová kvóta, z této kvóty jsou zjednodušeně řečeno vyloučeny platby daní a pojistného u státních zaměstnanců – tedy daně, které platí stát „sám sobě". Předložená reforma předznamenává pokles této daňové kvóty v koncovém roce 2010 na úroveň necelých 31 % (při „neharmonizované" kvótě na úrovni cca 32,5 %). Tím bude Česká republika zaujímat v tomto ukazateli jedno z posledních míst v rámci EU 25. O tom, že při takto nízké daňové kvótě nelze v žádném případě zachovat systém sociálního státu (tj. rozsah služeb poskytovaných z veřejných zdrojů, rozsah a výši sociálních dávek a důchodů), není nutno vést dlouhé úvahy.

to je evidentní zkušenost evropských zemí a zvláště těch nejvyspělejších a konkurenčně nejzdatnějších zemí Severu) nelze sociální stát dlouhodobě udržet.

Snaha o výrazné snížení zdanění vychází z mýtů, jež zastává většina dogmatických neoliberálních ekonomů, kteří se neobtěžují porovnat své tvrzení se statistickými daty, že je to údajně cesta k podpoře hospodářského růstu i ke konsolidaci veřejných rozpočtů. Problém je však v tom, že průkazná fakta opírající se o dlouhodobý vývoj v EU již půldruhé dekády tyto představy tvrdošíjně vyvracejí. Jen země s vysokými daněmi (Skandinávie) mají setrvale zřetelné rozpočtové přebytky a orientací výdajů na rozvíjení znalostí dosahují i vysokého růstu konkurenceschopnosti (produktivity) a urychlují i celkový hospodářský růst. Naopak: ostatní skupiny zemí, které za reformy vydávají především rozpočtové škrty, si neuváženě roztáčejí spirálu rozpočtových deficitů a růst opírají jen o politiku levné práce (nové členské země a částečně i Britanie, kde však růst již vyhasíná). Země, které přitom nemají levnou práci ani dostatečný rozvoj znalostí (zejména největší země – Německo, Francie a Itálie), jsou naopak ve stagnaci a táhnou celou EU ke dnu (i loňský výkyv růstu v Německu je z velké části jednorázovým důsledkem zvýšení daně z přidané hodnoty od 1. ledna tohoto roku, když pro letošní rok se očekává jeho výrazné snížení.) Aktualizace hlavních charakteristik výkonnosti hospodářských a sociálních modelů za období do roku 2006 na základě nejnovější prognózy Evropské komise z 6. listopadu t. r. ukazuje, že tendence úspěšnosti znalostně sociálního (skandinávského) a defektů ostatních modelů již nejen pokračují půldruhé dekády, ale dále se zvýrazňují.

Komparativní výkonnost různých hospodářských a sociálních modelů a její podmínky

	1997-2001					2002-2006				
		Nástupnické modely					Nástupnické modely			
	EU-25	Znalostní	Zadržo - vací	Hybrid	Ultra liberální	EU-25	Znalostní	Zadržo -vací	Hybrid	Ultra liberál
	Roční růst v %									
Hrubý domácí produkt	2,.9	3,4	2,4	3,1	3,4	1,8 2,3 3)	2,5 3,5 3)	1,0 1,4 3)	2,5 2,3 3)	4,1 4,8 3)
Produktivita práce	1,6	1,8	1,4	1,9	-	1,1 1,0 3)	2,1 2,3 3)	1,0 1,1 3)	1,6 1,3 3)	-
	Úroveň v % HDP									
Saldo (+. -) veřejných rozpočtů 1)	-	+1,7	-2,2	+0,6	-3,8	-2,3 -2,2 3)	+2,8 +3,6 3)	-3,2 -3,0 3)	-2,9 -2,9 3)	-5,1 -5,1 3)
Běžný účet platební bilance	0,1	4,2	0,8	-1,5	-5,0	0,0 -0,5	+5,2 +4,5 3)	0,6 0,3 3)	-1,9 -2,4 3)	-5,3 -4,2 3)
Míra nezaměstnanosti 2)	9,1	7,5	9,6	5,8	9,6	8,7 8,4	6,6 6,6 3)	8,8 8,7 3)	4,9 5,0 3)	10,7 10,2 3)

Poznámky: 1) Cyklicky upraveno
2) V % pracovní síly
3) V tom v období 2005-2006
Znalostní model - Dánsko, Finsko, Švédsko, zadržovací model Německo, Francie, Itálie, hybridní model Británie, ultraliberální Česko, Maďarsko, Polsko.
Pramen: European Commission/Economic Forecast, Autumn, 2006

II. Z konstrukce daní a ze zaměření jednotlivých opatření je zcela zřejmé***, že na snížení daní budou profitovat především vysokopříjmové skupiny obyvatelstva a výrazní majetkoví vlastníci. Celkově bude snížení daní reprezentovat při plném náběhu v roce 2010 objem cca 78 mld. Kč.*** Reforma veřejných financí počítá s tím, že dojde k poklesu daní v následujících okruzích:

- sníží se přímé daně (přechodem na novou konstrukci jednosazbové daně z příjmu FO, dalším snížením sazeb u právnických osob,[12] podle programového prohlášení se má ještě zjednodušit – rozuměj zrušit systém odepisování u malých organizací a zvážit pro ně zavedení daňových prázdnin)

[12] Jak ukazuje vývoj za předchozí období, snižování zdanění zisku málo přispívá k rozšiřování společenských zdrojů investicemi, ale naopak víc napomáhá zvyšování dividend. Jen za posledních pět let tím byl u nás zvýšen roční odliv dividend do zahraničí o 50 miliard korun – na téměř 3 procenta HDP. Je velmi pravděpodobné, že další snižování sazeb daně bude pro příjemce dividend znamenat další přínos.

- sociální a zdravotní pojištění (stanovení stropů na úrovni čtyřnásobku průměrné mzdy, snížení pojistné sazby u nemocenského pojištění, následně pravděpodobně i opětovné snížení vyměřovacího základu u OSVČ, popř. další snížení sazeb u zdravotního pojištění),
- výrazně se zredukují majetkové daně a daně z kapitálových výnosů (aktuálně se chce zrušit daň darovací a dědická pro osoby II. skupiny a daň ze zemědělské půdy, programové prohlášení obsahuje ještě závazek zrušení zdaňování dividend a kapitálových výnosů).

III. ***Výše uvedené snížení daní bude zhruba z poloviny kompenzováno zvýšením daňového zatížení středních a nízkopříjmových skupin obyvatelstva.*** Jádro tohoto přesunu daňové zátěže od vysokopříjmových skupin obyvatelstva a skupin disponujících rozsáhlým majetkem na střední a nízkopříjmové skupiny obyvatelstva bude spočívat ve zvýšení nepřímých daní (tedy zdražení). Konkrétně půjde o:

- zvýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty z 5 % na 9 %, což přinese veřejným rozpočtům v roce 2010 dodatečných 28 mld. Kč,
- zvýšení spotřební daně u tabákových výrobků s dopadem 5,7 mld. Kč ,
- zavedení ekologických daní u elektrické energie, plynu a uhlí s dopadem 4,8 mld. Kč.[13]

O nepřímých daních je známo, že v relativně větší míře zatěžují domácnosti s nižšími příjmy. Z každé spotřební komodity se platí stejná daň bez ohledu na příjem kupujícího - tím pádem objem této daně je mnohem výraznější pro osoby s nízkým příjmem než pro osoby s vysokým příjmem. Navíc ve struktuře spotřeby domácností s nízkými příjmy je nadprůměrná váha položek, které budou připravovanými úpravami postiženy. Typickým příkladem jsou potraviny a náklady spojené s bydlením (včetně energií).[14] Jinými slovy: výrazný nárůst příjmů u vysokopříjmových skupin obyvatelstva a u firem bude muset být vykompenzován výrazným nárůstem životních nákladů u nízkopříjmových skupin obyvatelstva, a to v prvé řadě u důchodců starobních i invalidních, vícečetných rodin s dětmi, rodin sociálně slabých apod. Tedy u těch, kteří žádný efekt ze snížení daní z příjmu fyzických osob prakticky nepocítí.

Zvýšení snížené sazby DPH z 5 % na 9 % by znamenalo u nízkopříjmových skupin na každých 1000 Kč čistého příjmu ztrátu 21,2 Kč, u vysokopříjmových skupin by to znamenalo jen 14,8 Kč. Zvýšení základní sazby tedy dopadne na nízkopříjmové skupiny o 40 % silněji než na

[13] Jde o dopad pouze I. etapy ekologických daní. Podle vládou schváleného harmonogramu ekologické daňové reformy v prosinci roku 2006, má na I. etapu zavedenou v roce 2008 již v roce 2010 navázat druhá etapa, která bud realizována v letech 2010 až 2013. Bude se **týkat zdanění energetických produktů a elektřiny, revize stávajících poplatků a dalších nástrojů regulace v oblasti životního prostředí a opatření v oblasti dopravy**. Bude zvažována transformace vybraných environmentálních poplatků na „ekologické daně". „Třetí etapa EDR bude připravována do konce roku 2012, s předpokládanou realizací v letech 2014 až 2017. Na základě vyhodnocení působení a účinků první a druhé etapy reformy bude zváženo další **prohloubení reformy a rozšíření na další surovinové zdroje, výrobky a služby a užití přírody".** Čili přeloženo do češtiny, podle těchto představ nás čeká kontinuální zvyšování spotřebních daní u energií a perspektivně zdanění dalších komodit.

[14] Zvýšení cen při přechodu mezi základní a sníženou sazbou daně z přidané hodnoty se bude týkat kromě potravin i léků, dětských plen, zdravotnických pomůcek, dětských sedaček do automobilů, opravy zdravotnických prostředků, úpravy a rozvodů vody, ubytovacích služeb, stavebních prací, hromadné dopravy, kulturních činností, služeb sociální péče, domácí péče o děti, staré, nemocné a postižené občany, pohřebnictví, sportovních služeb. Bude se týkat i stavebních prací a tepla, tedy oblastí, na které byla vyjednána s Evropskou unií trvalá výjimka. U dodávek tepla dojde k výraznějšímu navýšení, protože bude muset reflektovat ten fakt, že dojde k zatížení topných médií (plyn, pevná paliva) spotřební (ekologickou) daní. Ta se stane součástí základny pro výpočet daně z přidané hodnoty u tepla.

vysokopříjmové skupiny. (Ty navíc mají mnohem větší efekt ze snížení přímých daní a pojistného.) Tím, že se zastaví valorizace životního minima, nebude toto zvýšení sociálně slabým rodinám s dětmi kompenzováno (naopak u většiny z nich dojde k nominálnímu snížení dávek). Co se týče důchodců – tento nárůst nebude plně kompenzován valorizací ani jim. Valorizace důchodů je totiž postavena na průměrném indexu spotřebitelských cen, od kterého se index životních nákladů rodin důchodců právě s ohledem na výrazně odchylnou strukturu spotřeby bude výrazně odlišovat. **Navíc je vážnou otázkou, kdy a jakým způsobem bude do indexu spotřebitelských cen inkorporováno zavedení tzv. regulačních plateb ve zdravotnictví, které se bude týkat důchodců v hlavní míře.**

Je dosti pravděpodobné, že dalším kanálem přenosu daňového břemene bude (přes veškerá ubezpečení) i daň z příjmu. Ukazuje se totiž, že vzhledem k nové konstrukci daně z příjmu fyzických osob, vycházející při výpočtu z tzv. superhrubé mzdy, budou poškozeny osoby s více než 3 dětmi pobírající velmi nízký příjem a mající dnes nárok na tzv. daňový bonus. Je to důsledkem toho, že se i jim pro účely daně zvýší daňový základ (a samozřejmě i odpočty, avšak podmínky pro výplatu daňového bonusu se tomu úměrně nepřizpůsobují).

IV. ***Zhruba 40 mld. Kč dodatečné ztráty příjmů veřejných rozpočtů plynoucí ze snížení daní bude muset být (obdobně jako vlastní pokles schodku veřejných financí) kompenzováno škrty v oblasti sociálních transferů (dávek) a zpoplatněním části veřejných služeb.***

Přes výše uvedenou restrukturalizaci daňového břemene je jasné, že toto zvýšení daní nevykompenzuje masivní snížení přímých daní a pojistného u nejvyšších příjmových skupin a firem. Zhruba 40 mld. Kč (50 % daňové úlevy) se bude muset v rámci veřejných rozpočtů kompenzovat jiným kanálem. Většinu tohoto snížení daní pocítí nízko- a středněpříjmové skupiny tak, že na výdajové straně veřejných rozpočtů na ně zbude méně - budou mít ***nižší příspěvky z veřejných rozpočtů nebo budou muset platit zvýšené příspěvky za některé veřejné služby*** (aktuálně zdravotnictví, v budoucnu nesporně školství).

IV. ***Snížením daní a pojistného se záměrně zmenšuje vliv státu (veřejných financí) na financování veřejných služeb a sociálních transferů a tím se záměrně vytváří prostor pro vstup soukromého kapitálu a privatizaci těchto perspektivně velmi lukrativních oblastí veřejných služeb (zdravotnictví, školství) či sociálních transferů (důchody, nemocenské dávky, podpora v nezaměstnanosti).*** Potřeba využívat služby školství či zdravotnictví či být zajištěn ve stáří (důchody), nemoci (nemocenská) či v nezaměstnanosti (podpora v nezaměstnanosti) na dostatečné úrovni však „odchodem“ státu nezmizí. To se jen poptávka po jejich zabezpečení (při záměrném ústupu státu z těchto oblastí) přelije do soukromé sféry orientované na zisk a vyžádá si jen více soukromých peněz. Bude to tedy znamenat nejen zvýšení doplatků za léky a zavedení poplatků u lékaře, ale také riziko privatizace sítě nemocnic a zdravotnických zařízení. Perspektivně se něco podobného dá očekávat i ve školství (včetně zavedení školného). Stejně tak to bude znamenat zvýšené platby na důchody, nemocenskou či podpory v nezaměstnanosti (pro zajištění stejného plnění).

Část obyvatelstva se na tato evidentní „finanční rizika“ spojená s důchodem, nemocí, nezaměstnaností či studiem dětí „dobrovolně“ individuálně připojistí. Vysoké příjmy podporované navíc výrazným snížením daní jim to nejspíše umožní. Komerční pojišťovny jim rády nabídnou produkty, které jim – samozřejmě na základě komerčních pojistných pravidel a odpovídající režie – tato rizika ošetří.

Nízkopříjmové skupiny, které nebudou mít dost peněz na nejrůznější připojištění (či na přímé hotovostní platby), se v logice těchto návrhů budou muset smířit s omezeným přístupem k veřejným službám a se sociálními dávkami pohybujícími se na úrovni životního (existenčního) minima. Dá se dokonce i matematicky prokázat, že nižší zdanění a tedy nižší

míra přerozdělení ve společnosti ***povede k výrazné příjmové a majetkové diferenciaci a k nárůstu chudoby v české společnosti.***

Evropská zkušenost to ukazuje jasně – čím nižší jsou daně, tím je počet chudých v takové společnosti vyšší. Zdroje získávané nízkými daněmi pak nestačí ani na solidaritu, ani na krytí rozvoje školství, zdravotnictví atd. Důsledkem jsou pak nevyhnutelně příkré sociální rozdíly, vysoká nezaměstnanost, vysoká kriminalita a řada dalších negativních jevů. Proto se také společnosti „nízkého zdanění“, jako jsou Velká Británie, Irsko, Řecko, Portugalsko a Španělsko (z nových členů potom Litva, Lotyšsko, Estonsko, Slovensko), zákonitě potýkají se zhruba 20% podílem chudých na celkovém obyvatelstvu, zatímco země evropského severu (a dosud i Česká republika) s nejvyšší úrovní blahobytu (ale i konkurenceschopnosti a daní) mají podíl chudých asi poloviční. Je zcela zřejmé, že návrhy reformy v této oblasti a její případná realizace nevyhnutelně povedou k růstu počtu chudých, k polarizaci společnosti na bohaté a chudé a k popírání přirozené společenské solidarity.

VI. Navržená reforma v daňové oblasti dále zvýrazní rozdíl ve zdaňování mezi osobami samostatně výdělečně činnými a zaměstnanci. To bude ***výrazně podporovat rozvoj tzv. švarcsystému na straně jedné a prohlubovat deficit hospodaření veřejných rozpočtů na straně druhé.*** Jak ukazují následující propočty, navrhovaná opatření dále zvýší atraktivitu využívání švarcsystému, a to nejen pro zaměstnavatele ale i pro zaměstnance. Pouhým „přerodem“ zaměstnance s průměrným příjmem 20 000 Kč na „živnostníka“ ztratí veřejné finance ročně příjem 111 900 Kč (zaměstnanec vydělá 27 900 Kč čistého a zaměstnavatel 83 000).[15]

Při měsíčním příjmu zaměstnance 30 tis. Kč to činí již téměř 180 tis. Kč ztráty pro veřejné rozpočty. ***Jinak řečeno, pouhým přechodem zaměstnance s hrubou mzdou na úrovni 30 tis. Kč do systému nepravého podnikání (švarcsystém) přijdou veřejné finance o takový objem peněz, který by stačil na roční výplatu dvou důchodců s průměrnými důchody.***

Obáváme se, že tento systém je výrazným nebezpečím pro veřejné finance a jejich konsolidaci – bohužel předložená reforma veřejných financí toto nebezpečí ještě zvyšuje (přechod každých 10 tis. zaměstnanců do švarcsystému bude znamenat pro veřejné finance ztrátu 1,1 mld. Kč). Z tohoto pohledu se také obáváme, že nerozpočtový dopad odhadovaných daňových opatření je (tak jako v minulosti – viz poznámka č. 5) podceněn.

Příklad rozdílného zdanění mezi zaměstnanci a OSVČ dle návrhu reformy veřejných financí

Zaměstnanec bez dětí – příjem 20 tis. Kč měsíčně	
Roční příjem	240 000 Kč
Náklady	0 Kč
Pojistné	30 000 Kč
Daň. základ	324 000 Kč
Daň	48 600 Kč
Sleva na dani	24 840 Kč
Daň po slevě	23 760 Kč

Živnostník bez dětí – příjem 20 tis. Kč měsíčně	
Roční příjem	240 000 Kč
Náklady (50%)	- 120 000 Kč
Pojistné	25 860 Kč
Daňový základ	120 000 Kč
Daň	18 000 Kč
Sleva na dani	24 840 Kč
Daň po slevě	0 Kč

[15] Stejnou částku vydělá i zaměstnanec s jedním dítětem. Zde se však ukazuje jiná zajímavá věc. Pracovník v tzv. švarcsystému s příjmem na úrovni průměrné mzdy bude při výchově alespoň jednoho dítěte příjemcem daňového bonusu. Prakticky mu postačí dvě děti, aby neplatil téměř žádné daně ani pojistné. Přesněji řečeno, zaplacené pojistné mu bude následně stát kompenzovat daňovým bonusem. Tímto způsobem daňový bonus, původně určený jako nástroj pro nízkopříjmové skupiny občanů s dětmi, aby byly ochotny přijímat i nízkoplacenou práci, se jaksi míjí svým účinkem.

Daň + pojistné	53 760 Kč	Daň + pojistné	25 860 Kč
Čistý příjem	186 240 Kč	Čistý příjem	214 140 Kč
Ztráta veřejných rozpočtů z přechodu na švarcsystém			**111 900 Kč**

Zaměstnanec s dítětem, příjem 20 tis. Kč měsíčně		Živnostník s dítětem, příjem 20 tis. Kč měsíčně	
Roční příjem	240 000 Kč	Roční příjem	240 000 Kč
Náklady	0 Kč	Náklady (50%)	- 120 000 Kč
Pojistné	30 000 Kč	Pojistné	25 860 Kč
Daň. základ	324 000 Kč	Daň.základ	120 000 Kč
Daň	48 600 .Kč	Daň	18 000 Kč
Sleva na dani	24 840 Kč	Sleva na dani	24 840 Kč
Sleva na dítě	10 440 Kč	Sleva na dítě	10 440 Kč
Daně+pojistné	43 320 Kč	Daně+pojistné	15 420 Kč
Čistý příjem	196 680 Kč	Čistý příjem	224 580 Kč
Ztráta veřejných rozpočtů z přechodu na švarcsystém			**111 900 Kč**

Zaměstnanec bez dětí – příjem 30 tis. Kč měsíčně		Živnostník s dítětem, příjem 30 tis. Kč měsíčně	
Roční příjem	360 000 Kč	Roční příjem	360 000 Kč
Náklady	0 Kč	Náklady (50%)	- 180 000 Kč
Pojistné	45 000 Kč	Pojistné	38 790 Kč
Daň. základ	486 000 Kč	Daň.základ	180 000 Kč
Daň	72 900 Kč	Daň	27 000 Kč
Sleva na dani	24 840 Kč	Sleva na dani	24 840 Kč
Daň po slevě	48 060 Kč	Daň po slevě	2 160 Kč
Daň +pojistné	93 060 Kč	Daň + pojistné	40 950 Kč
Čistý příjem	266 940 Kč	Čistý příjem	319 050 Kč
Ztráta veřejných rozpočtů z přechodu na švarcsystém			**178 110 Kč**

III. Dopady daňové a sociální reformy na domácnosti (podrobné tabulky v příloze)

Vláda v reformním balíčku navrhuje zavést jednotnou sazbu pro daně z příjmu fyzických osob ve výši 15 %, avšak z podstatně vyššího daňového základu. Ten v podstatě představuje hrubá mzda zaměstnance, navýšená o částku, kterou je povinen do veřejného systému odvést zaměstnavatel na sociální a zdravotní pojištění. Pojistné na sociální a zdravotní pojištění se bude i nadále odvádět z hrubé mzdy zaměstnance vypočtené podle stávajících sazeb, nebude to však již daňově uznatelný výdaj. Vyměřovací základ pro výpočet pojistného však bude zastropován, a to 4násobkem průměrné mzdy. Zvýhodněny tak budou osoby s vysokými příjmy (pro rok 2008 s příjmem přesahujícím 84 616 Kč hrubého měsíčně), které na pojistném odvedou pevnou částku (10 577 Kč v roce 2008) bez ohledu na skutečnou výši jejich příjmu. A toto zastropování se jim současně promítne i do výše jejich daňového základu a tím i zaplacených daní, čímž se výrazně omezí skutečná daňová progrese. O to větší úsporu na změně daní znamenají osoby s vysokými příjmy. Zavedením jedné sazby daně z příjmů fyzických osob ztratí smysl společné zdanění manželů, které dnes zvýhodňuje zejména mladé rodiny s rodičem na rodičovské dovolené, ale stejně tak i rodiny s většími rozdíly v příjmech rodičů. Ztrátu této výhody mají kompenzovat zvýšené slevy na dani. Stávající sleva na manžela bez příjmu (hranice zůstává zachována ve výši 38 040 Kč ročně) se má zvýšit ze 4 200 Kč na 24 840 Kč ročně. A obdobně i sleva na poplatníka, která se zvýší ze

600 Kč na 2 070 Kč měsíčně (tj. 24 840 Kč ročně), a na nezaopatřené dítě z 500 Kč na 870 Kč měsíčně (10 440 Kč ročně).

Výrazné zvýšení daňového zvýhodnění by mělo přilepšit, jak bylo vládou prezentováno, rodinám s dětmi. Tento záměr vlády má však několik slabin. Například daňový bonus na dítě, který zvýhodňuje rodiny s nízkým příjmem. Dnes lze bonusem ročně získat až 6 000 Kč za rok na dítě, celkem však nejvýše 30 tisíc Kč ročně. Při stávající úrovni slev na dítě je tak bonusem zohledněna péče až o pět dětí. Celkový limit pro daňový bonus má podle návrhu vlády však zůstat stejný, tj. maximálně 30 tisíc Kč ročně. Vzhledem ke zvýšení slevy na dítě na částku 10 440 Kč ročně tak nemůžou osoby s nízkými příjmy v podstatě plně využít daňové zvýhodnění ani tři nezaopatřené děti. Opatření se tak negativně dotkne vícečetných rodin s dětmi.

Reformní balíček navíc obsahuje i změny sociálních zákonů, které daňové zvýhodnění příjmů rodin s dětmi zmírní, či dokonce vyruší, neboť některé sociální dávky vláda rodinám sníží a některé dávky rovnou zruší. Týká se to například základní dávky státní sociální podpory, přídavku na dítě. Ten je dnes vyplácen v závislosti na výši příjmu rodin ve třech základních výměrách až do příjmu do 4násobku životního minima rodiny.[16] Návrhem se hranice pro jeho nárok posune výrazně směrem dolů, bude poskytován pouze do 2,4násobku životního minima (podrobněji kapitola IV.). Tím se z jeho výplaty vyloučí rodiny, které dnes dostávají tzv. snížený přídavek, tj. 256 až 360 Kč měsíčně podle věku dítěte. Přídavek na dítě má být navíc stanoven pevnou částkou, a to ve výši 500-610-700 Kč podle věku dítěte. Znevýhodní se tím nejchudší rodiny s dětmi s příjmy pod životním minimem či nepatrně nad ním, které dnes dostávají přídavek ve zvýšené výměře (576-706-810 Kč měsíčně podle věku dítěte). Stanovením přídavku pevnou částkou budou navíc vytvořeny podmínky pro jeho postupné reálné znehodnocení. Vláda ve svém programovém prohlášení vyhlásila boj všem automatickým valorizacím, přídavek na dítě s ročními výdaji kolem 10 mld. Kč se tomu přímo nabízel. Dopady tak pocítí nejen rodiny se středními příjmy, ale i nejchudší rodiny s dětmi.

Obdobný záměr má vláda i se sociálním příplatkem, který dnes dostává asi 13 % rodin s nejnižšími příjmy. I u této dávky se má snížit nejen okruh pobíratelů, ale i jeho výše. Například dítěti ve věku 6-15 let v rodině s nejnižším příjmem se sníží z 1 070 Kč měsíčně na 980 Kč, tj. o 90 Kč měsíčně. Spolu se snížením přídavku tato rodina na obou dávkách přijde o 186 Kč měsíčně.

Automatická valorizace má být zrušena i u rodičovského příspěvku. Vláda navrhuje vyplácet příspěvek ve třech různých úrovních v závislosti na době jeho pobírání. Nejvyšší příspěvek (11 400 Kč měsíčně) má dostávat rodič, který se rozhodne setrvat na rodičovské dovolené do 2 let věku dítěte. Tato výměra však není určena pro všechny rodiče, ale pouze pro ty, kteří si v předchozím zaměstnání vydělali alespoň 16 750 Kč hrubého měsíčně. Základní výměra příspěvku (7 600 Kč měsíčně) má náležet při rodičovské do 3 let věku dítěte, ve snížené výměře (3 800 Kč měsíčně) má být poskytován při péči rodiče do 4 let věku dítěte.

[16] Výše přídavku na dítě od ledna 2007 v závislosti na výše příjmu rodiny (Kč/měsíc)

	Příjem rodiny v násobku ŽM		
	do 1,5	1,5-2,4	2,4-4,0
Výpočtový koeficient	0,36	0,31	0,16
Dítě do 6 let	576	496	256
6-15 let	706	608	314
15-26 let	810	698	360

Vláda navrhuje opatření, která zpřísní podmínky pro získání dávek hmotné nouze, zejména doplatku na bydlení, který vyplácejí obce. Nově se má pro posouzení nároku na doplatek započítat do příjmu osoby (rodiny) i vyplacený příspěvek na živobytí, čímž se této osobě navýší započitatelný příjem tak, že v podstatě ztratí na doplatek na bydlení nárok.

Reforma však poznamená i některé další dávky, které v propočtech nelze podchytit, neboť se nejedná o pravidelně se opakující dávky. Jde například o nemocenské, jehož úroveň se má snížit zavedením karenční doby, zpřísněním redukce započitatelného výdělku i snížením procentních sazeb pro jeho výpočet. Například při měsíční pracovní neschopnosti dostane zaměstnanec pracující za průměrnou mzdu oproti dnešku o 1 880 Kč méně. A méně dostane i rodina při narození dítěte v podobě porodného. Loňské dvojnásobné zvýšení (17 500 Kč při narození jednoho dítěte, 28 tis. pro dvojčata) vládní návrh nahrazuje nižšími částkami, odstupňovanými podle pořadí porodu matky. Při prvním porodu dostanou rodiče o 2 500 Kč a při druhém o 4 500 Kč méně než dnes. Tyto dávky (nemocenské, porodné, pohřebné atd.) rodina dostane pouze v okamžiku vzniku dané sociální situace, proto nejsou v modelových propočtech zahrnuty. Ocitne-li se rodina v takové sociální situaci, podstatně to úroveň jejích příjmů ovlivní.

Omezení výše dávek státní sociální podpory, dávek nemocenského pojištění i dávek hmotné nouze oslabí či dokonce převáží zvýšení daňových zvýhodnění určených rodinám s dětmi. K tomu si je nutno uvědomit, že tyto reformní kroky jsou doprovázeny dalšími změnami, například návrhem na zavedení ekologických daní, návrhem na zavedení poplatků u lékaře, zvyšováním nájmů atd.

Pro srovnání vládních návrhů jsme provedli analýzu příjmů v jednotlivých příjmových pásmech pro typické české domácnosti, ve kterých demonstrujeme vliv daňového i sociálního balíčku reforem. Domácnosti jsou zastoupeny jak jednočlenné, tak vícečlenné, bezdětné i s dětmi, stejně jako i rodiny s jedním nezaměstnaným rodičem a domácnosti s oběma rodiči bez příjmu z výdělečné činnosti tak, abychom postihli co možná nejvíce sociálních situací, ve kterých se české rodiny běžně nacházejí. Tabulky poskytují srovnání úrovně příjmů rodin podle záměrů vlády v porovnání se současným stavem, tj. podle právních předpisů platných od počátku roku 2007.

V našich výpočtech stávající úrovně příjmů je zachycen i vliv společného zdanění manželů. Nezohlednili jsme však možnost výraznějšího daňového zvýhodnění osob se zdravotním postižením, které stávající daňové předpisy umožňují, stejně jako možnost zvýšení sociálního příplatku z důvodu zdravotního postižení dítěte či rodiče. Pro zjednodušení vycházíme z předpokladu, že v rodině, v níž oba rodiče pracují, je příjem manželky/manžela konstantní. Direktivně ho stanovujeme ve výši 18 tis. Kč měsíčně hrubého, což zhruba odpovídá mírně podprůměrné mzdě. K vypočtené čisté mzdě v našich propočtech připojujeme výše nejběžnějších sociálních dávek tak, aby bylo v celé škále příjmů názorné, jaký vliv by vládní reformy na příjmy domácností měly. V případě nezaměstnaných osob předpokládáme, že osoba nemá majetek, kterým může svůj příjem zvýšit a že se jedná o osobu, která se aktivně snaží svoji situaci řešit a splňuje tak všechny podmínky pro nárok na případné dávky pomoci v hmotné nouzi. Při stanovení výše příspěvku na bydlení vycházíme z rodiny žijící v nájemním bytě v obci do 100 tis. obyvatel a vycházíme z toho, že její náklady na bydlení odpovídají ve výši normativních nákladů na daný typ bydlení.

Propočty zahrnují i změnu v odvodu nepřímých daní, tj. navrhované zvýšení DPH ze stávajících 5 % na 9 % u potravin, služeb a některých dalších komodit zařazených dnes v této snížené sazbě. Jako podklad pro zjištění salda odvodů nepřímých daní využíváme údaje o struktuře spotřeby domácností zaměstnanců v roce 2005, publikované ČSÚ.

Srovnání současného stavu a vládních návrhů nevykazuje stejné tempo poklesu či růstu. Na vině jsou v daňové oblasti současná daňová pásma s rozdílnou daňovou sazbou, v sociální oblasti pak například skokové změny ve výši přídavku na dítě či zánik nároku na některou sociální dávku v závislosti na výši příjmu rodiny. Nemalý vliv na tuto skutečnost má i sociální příplatek, jehož výpočtový algoritmus umožňuje rychle zareagovat na výši příjmu v rodině, při výrazném poklesu příjmu však narazí na své maximum.

ODS v rámci předvolebního boje naslibovala v podstatě všem kategoriím občanů zvýšení jejich příjmové úrovně. Poslanec Tlustý připravil kalkulačku, na které demonstroval, o kolik se čisté příjmy osob zvýší. Záměrem bylo zavést rovnou 15procentní daň z tzv. superhrubé mzdy a doplnit ji tzv. existenční jistotou, která by zřejmě měla nahradit všechny stávající běžné sociální dávky[17]. Vzhledem k tomuže s touto kalkulačkou ODS provedla masivní kampaň a teď od svých slibů v podstatě ustupuje, doplnili jsme naše propočty dopadů vládní reformy daní a sociálních zákonů i o porovnání s předvolebními sliby podle Tlustého kalkulačky.

Dopady na životní úroveň domácností (v Kč měsíčně)

Úplné rodiny s dětmi

Při dvou výdělečně činných osobách jsou dopady vládních návrhů rozdílné podle výše hrubých příjmů a počtu nezaopatřených dětí v rodině. Zvýšení daňového zvýhodnění na děti a slevy na poplatníka přinesou jisté úspory rodinám s nízkou či podprůměrnou mzdou, které mohou reformou získat 200 až 400 Kč měsíčně. Tyto rodiny by i nadále pobíraly přídavek na dítě v podstatě nezměněné v výši, nepatrné zvýšení čistých příjmů v důsledku daňových změn by tak snížila pouze změna DPH. S rostoucím příjmem se tato situace však změní a zaměstnanci s mírně průměrnou mzdou by návrhem v podstatě nic nezískali. Při hrubé mzdě 18 až 19 tis. Kč měsíčně jim reformní balíček přinese 30 až 60 Kč, což bez problému vydají za jednu či dvě návštěvy u lékaře.

Ztrátu by však zaznamenaly rodiny s celkovým hrubým měsíční příjmem okolo 40 až 50 tis. Kč (tj. oba rodiče pracují za průměrnou či mírně nadprůměrnou mzdu), které dnes mají nárok na přídavek na dítě. Při 2 dětech dostávají zhruba 600 Kč měsíčně, při 3 dětech téměř 900 Kč měsíčně. Daňové zvýhodnění v těchto příjmových pásmech již ztrátu nároku na přídavek na dítě nestačí kompenzovat a rodiny ztrácí 100 až 150 Kč měsíčně.

Výhodný je reformní balíček pro rodiny s nadprůměrnými a vysokými příjmy. Tyto domácnosti dnes nepobírají žádnou sociální dávku, snížení daňového zatížení jejich příjmů se tak plně promítne do výše jejich celkových čistých příjmů. Vládním návrhem by například rodina s dvěma dětmi s celkovým hrubým měsíčním příjmem 68 tis. Kč získala více než 1 100 Kč měsíčně. Rodině se třemi dětmi by k dosažení takového zvýšení příjmů „postačovala“ celková hrubá mzda obou rodičů 50 tis. Kč měsíčně.

Podobná by byla situace v rodinách s malými dětmi, které dnes pobírají rodičovský příspěvek. Ten se dnes poskytuje ve výši téměř 7 600 Kč měsíčně. Pokud by si rodič zvolil dobu pobírání do 3 let věku dítěte, měla by mu podle záměru vlády být dnešní výše příspěvku zachována. Příjmová situace by se tak v těchto rodinách v podstatě nezměnila. Rodiny by mohly získat maximálně 100 až 300 Kč měsíčně (po zohlednění vlivu DPH) podle výše příjmu druhého rodiče. Zajímavý posun by však nastal v rodinách, ve kterých pracující rodič

[17] Existenční jistota představovala 6000 Kč pro dospělou osobu a 2400 Kč pro první dítě, 3600 Kč pro druhé a třetí dítě a 2400 pro 4. dítě v rodině. I z těchto částek by se však odvádělo pojistné a měly podléhat i zdanění, náležely by i osobám bez příjmu z výdělečné činnosti.

vydělává 40 až 50 tis. hrubého měsíčně. Pro tyto rodiny je dnes velice výhodné společné zdanění manželů, díky němuž ušetří na daních značné prostředky. To jim při této úrovni příjmu navržené zvýšení daňových zvýhodnění na dítě a manžela/manželku bez příjmu dostatečně nenahradí. Zvýšení nepřímých daní u potravin a dalších komodit by pro tyto typy rodin v konečném důsledku znamenalo ztrátu 150 až 200 Kč měsíčně.

Pokud by si však rodič zvolil, že bude o dítě pečovat do 4 let věku, dostane rodičovský příspěvek oproti dnešku o 3 800 Kč nižší. V rodinném rozpočtu by tím rodiny s podprůměrnými příjmy přišly o 1 200 až 3 800 Kč měsíčně. Největší ztrátu by však zaznamenaly rodiny, v nichž druhý rodič pracuje za 40 tis. nebo 50 tis. Kč hrubého měsíčně, a to opět díky dnešní značné výhodnosti společného zdanění manželů. Tyto rodiny by reformou přišly o téměř 4 tisíce Kč.

Neúplné rodiny s dětmi

V podstatě obdobná situace jako v úplných rodinách s dětmi by nastala v rodině osamělého rodiče s dětmi. Při podprůměrné mzdě by reformou získal maximálně jednu až několik stovek korun měsíčně. Pokud by však pracoval za průměrnou mzdu, ztratil by navrženými změnami 100 až 300 Kč měsíčně (podle počtu nezaopatřených dětí). Obdobnou ztrátu by vykázaly rodiny s velice nízkými příjmy, ve kterých by daňové změny nestačily pokrýt snížení sociální dávek, zejména přídavku na dítě, sociálního příplatku a změn u doplatku na bydlení. Výraznější přínos rovné daně by se tak projevil až při vyšším příjmu. Při péči o dvě děti by reforma přinesla osamělému rodiči, který vydělává 30 tis. Kč hrubého měsíčně, více než 400 Kč měsíčně. Pečuje-li tato osoba o více než dvě nezaopatřené děti, posune se hranice hrubé mzdy, od níž by návrh této rodině přinesl stejné zvýšení příjmů, na měsíční výdělek 40 tis. Kč a výše. Pokud by však osamělý rodič ztratil práci, zaznamenal by jeho rodinný rozpočet oproti stávajícímu stavu ztrátu při všech úrovních příjmů (podrobněji viz bod Dopady na nezaměstnané osoby).

Bezdětné domácnosti

Tyto domácnosti dnes při nízkém příjmu mají nárok pouze na příspěvek na bydlení. Ostatní sociální dávky většinou náleží z titulu péče o nezaopatřené dítě, proto nepřicházejí v těchto rodinách v úvahu. Pouze v případě velice nízkého či dokonce nulového příjmu může tato rodina, pokud splní podmínky, získat dávky pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí či doplatek na bydlení.

Ani u těchto domácností však nelze říct, že navržená reforma bude jednoznačně přínosem. Rodině s dvěma osobami výdělečně činnými by vládní návrhy přinesly maximálně 250-300 Kč měsíčně v případě, že oba zaměstnanci pracují za podprůměrnou mzdu (obě osoby vydělávají celkem cca 28 až 30 tis. Kč hrubého). Zvýší-li se příjem jedné osoby v této rodině nad úroveň průměrné mzdy (zhruba 25 až 30 tis. měsíčně), vzrostou jejich celkové čisté příjmy pouze nepatrně, což nepokryje ani zvýšení DPH u potravin. Stejně jako u ostatních sociálních skupin i bezdětné domácnosti s vysokými příjmy na reformě vydělají měsíčně několik tisíc korun.

Samostatně žijící zaměstnanec je vhodný příklad pro ukázku čistého vlivu daňových změn. Pokud pracuje, většinou nedosáhne na žádnou sociální dávku a jeho jediným zdrojem tak jsou pracovní (zdanitelné) příjmy. Lze si tak na jeho příkladu ukázat skutečný vliv daňových změn jak v oblasti přímých, tak i nepřímých daní. Zaměstnanec, který pracuje za podprůměrnou mzdu, na reformě vydělá 170 až 250 Kč. To se však změní při o něco vyšším

příjmu. Při mzdě okolo 18 tisíc Kč se jeho příjem oproti dnešnímu stavu prakticky nezmění a zůstává téměř na korunu stejný. Pobírá-li průměrnou či mírně nadprůměrnou mzdu (20 až 25 tis. Kč hrubého), zaplatí v podobě vyšší DPH cca o 50–80 Kč více, než kolik na přímých daních získal. Hlavním důvodem toho je, že jeho daňové zatížení je při této úrovni příjmu v podstatě shodné s dnešním.[18] Úsměvná je situace, která by nastala při mzdě 30 tis. Kč měsíčně, při níž by tento zaměstnanec po úhradě vyšší DPH oproti dnešku vydělal necelých 30 Kč. To se týká všech vysoce kvalifikovaných skupin obyvatelstva, např. lékařů, vědců, nižšího a středního managmentu, novinářů, redaktorů, ředitelů škol[19] atd., kteří jsou v této výši nejčastěji odměňováni a kterým vláda chce takto „přilepšit". Naproti tomu by zaměstnanec při jakémkoli vyšším příjmu oproti dnešku vydělal několik tisíc korun měsíčně, a to společným vlivem jednotné sazby daně či zastropováním vyměřovacího základu pro odvod pojistného. Například při hrubém příjmu 100 tis. Kč měsíčně, by návrhem reformy zaměstnanec získal 7 800 Kč měsíčně.

Dopady na nezaměstnané osoby

Naše propočty dokládají, že na návrh by výrazně doplatily ty domácnosti, které dnes pobírají podporu v nezaměstnanosti. Plně by reforma dopadla na rodiny s dětmi, ve kterých jsou nezaměstnaní oba rodiče. Při zachování stejné výše podpory v nezaměstnanosti tyto rodiny zaznamenají citelné omezení výplaty přídavku na dítě a sociálního příplatku. K tomu je nutno připočítat zvýšení DPH, celkově by tak oproti dnešnímu stavu prodělaly 800 až 1100 Kč podle počtu závislých dětí v rodině.

Nepatrně lépe by na tom byly úplné rodiny s dětmi, ve kterých je nezaměstnaný pouze jeden rodič a druhý je výdělečně činný. Daňové zvýhodnění na děti (zejména daňový bonus) a sleva na nepracujícího druhého rodiče by rodinám s velice nízkou mzdou uspořily více financí, než o kolik by se jim snížily sociální dávky (přídavek na dítě a sociální příplatek). Rodina s dvěma dětmi by tím při hrubé mzdě ve výši 10 tis. Kč získala 520 Kč. Pokud však rodič pracuje za průměrnou mzdu, ztratí tato rodina nárok na přídavek na dítě a přijde i o výhodu společného zdanění manželů. Celkově by tak reformou přišla o 1 700 Kč měsíčně. A ve ztrátě by oproti dnešku byla například rodina, jejíž jediný vydělávající rodič by pracoval například za hrubou mzdu 75 tis. Kč měsíčně. Při dvou dětech by přišla měsíčně o víc než 700 Kč. V této rodině to je jednoznačně dopad ztráty společného zdanění manželů, které by po zavedení jednotné sazby daně z příjmu fyzických osob ztratilo smysl.

Domácnosti důchodců

Skupině důchodců se naše tabulky nevěnují, neboť tyto osoby většinou nemají zdanitelné příjmy. Ze sociálních dávek mají nárok pouze na příspěvek na bydlení a v případě velice nízkého důchodu může tato domácnost získat dávky pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí či doplatek na bydlení (v závislosti na výši příjmu či odůvodněných nákladech na bydlení). Výše jejich příjmů se nemá návrhem reformy změnit, zakalkulovat proto lze pouze zvýšení výdajů v důsledku avizovaných změn.

Vláda již přislíbila zvýšení důchodů od ledna 2008 v průměru o 350 Kč. Tato valorizace však důchodcům pouze dorovná zvýšení životních nákladů v letošním roce. Do valorizace důchodů se tedy nepromítne zvýšení potravin, služeb atd. od ledna 2008

[18] Rozdíl činí pouze desetina bodu ve prospěch navržených daní (na úrovni hrubé mzdy představuje stávající úroveň zdanění 23,2 %, vládní návrh činí 23,1 %).

[19] Zdroj ISPV, údaje za rok 2006

v důsledku 9% DPH. Podle struktury spotřeby domácností odhadujeme, že vlivem vyšší DPH se výdaje domácností důchodců zvýší o 130-150 Kč na osobu měsíčně. K tomu je třeba připočítat poplatky u lékaře, poplatek za léky na předpis, za každý den hospitalizace atd. Navíc i na tyto domácnosti dopadne také zavedení ekologických daní, které se očekává ve výši zhruba 60 Kč na domácnost měsíčně. Pokud by důchodce například pouze dvakrát měsíčně navštívil lékaře a vyzvedl si 2-3 léky na předpis, uhradí společně s vyšší DPH a ekologickými daněmi celých 350 Kč, které mu vláda k důchodu přidá. Toto zvýšení však má pokrýt nárůst cen v předcházejícím období. Znamená to, že důchodci by museli omezit svoji spotřebu, aby mohli všechny svoje výdaje plně pokrýt. Tyto domácnosti ve většině případů nemají příjmy z výdělečné činnosti, změna daňového systému jim tak v oblasti přímých daní nemůže nic uspořit. Všechna opatření v oblasti nepřímých daní (DPH, ekologické daně) tak na tuto skupinu obyvatelstva dopadnou plnou měrou.

Shrnutí

Vládní návrh zavést 15procentní daň z příjmu fyzických osob znamená kvůli umělému navýšení daňového základu zdanění ve výši 23,1 %. Takové zdanění by však zvyšovalo daňové zatížení příjmů v prvním a druhém daňovém pásmu (tj. 12 a 19procentní sazba), navíc při jedné sazbě daně (DPFO) ztrácí smysl společné zdanění manželů, které dnes výrazně posiluje příjmy rodin s dětmi. Pro snížení daňového zatížení proto vláda navrhuje výrazné zvýšení daňových zvýhodnění, a to jak na poplatníka, tak na dítě i manžela/manželku bez příjmu. Přesto některé sociální skupiny na ztrátu výhody společného zdanění doplatí. Navíc proti pozitivnímu účinku daňové reformy protisměrně působí snížení některých opakujících se dávek státní sociální podpory nebo dokonce jejich odebrání.

Dopady těchto opatření jsou na různé skupiny obyvatelstva rozdílné. Potvrdila se zejména silná závislost nejen na výši zdanitelného příjmu, ale i na sociálním postavení rodiny. Jednoznačně nejvýhodnější by reforma byla pro osoby s vysokými příjmy, které ušetří nejen na zaplacených daních, ale i na pojistném odvedeném na sociální a zdravotní pojištění v důsledku zavedení maximálního vyměřovacího základu.

Určité prostředky by ušetřily i průměrné rodiny, v nichž oba rodiče pracují. Tuto výhodu však skutečně můžeme označit za relativní, neboť si musíme uvědomit, že současně s vládním balíčkem reforem je připraven návrh na zavedení ekologické daně, v oblasti zdravotnictví se připravuje zavést poplatky 30 Kč za návštěvu lékaře, za lék na předpis či poplatek za každý den hospitalizace. Mimo to se průběžně zvyšuje nájemné, ceny energií atd.

Situace by však už nebyla tak jednoznačná v případě některých sociálních situací, v nichž se domácnosti běžně ocitají – ztráta jednoho příjmu v rodině, ať již z důvodu péče o malé dítě, či z důvodu ztráty zaměstnání, nízký příjem, nemoc výdělečně činné osoby, osamělost rodiče atd. Výrazné dopady by návrh měl na rodiny, v nichž se tyto situace různě kombinují.

Nejhorší situace by nastala v domácnostech bez příjmu, zejména nezaměstnaných osob. Tyto rodiny nemají zdanitelné příjmy, netýká se jich proto žádné navýšení čistých příjmů. Zaznamenají však snížení úrovně některých dávek, zejména přídavku na dítě a sociálního příplatku. Negativně se v jejich případě projeví i změna v posuzování nároku na doplatek na bydlení (dávka pomoci v hmotné nouzi), který má sloužit k úhradě odůvodněných nákladů na bydlení osob s velice nízkými příjmy. Kvůli navrženému započtu vyplaceného příspěvku na živobytí často rodiny o doplatek na bydlení přijdou. Ve většině případů se přitom jedná o osoby, které se práci nevyhýbají, ale objektivně ji nemohou získat. V důsledku návrhu opatření v oblasti hmotné nouze vláda očekává, že nezaměstnaní budou

více stimulováni jít pracovat. V regionech s vysokou mírou nezaměstnanosti však práci jen velice obtížně seženou. V relaci k jejich výši příjmů se přitom jedná o velké ztráty prostředků. Při dlouhodobé nezaměstnanosti by to vedlo k dalšímu prohloubení příjmové nedostatečnosti těchto domácností a následně i k jejich možnému sociálnímu vyloučení ze společnosti.

IV. Přehled vybraných legislativních změn v daňové oblasti, v sociálních systémech, v zaměstnanosti a oblasti platu

Sociální zabezpečení je v ČR tvořeno **třemi základními** systémy, které na sebe navazují a tvoří jeden celek. Jejich úkolem je poskytnout sociální ochranu občanovi, který se v důsledku svého zdravotního stavu či z jiných důvodů ocitne ve finančně tíživé sociální situaci. Tzn. úkolem sociálního zabezpečení je zajistit mu na společensky uznané úrovni uspokojení jeho potřeb, případně zabránit jeho propadu do chudoby. V okamžiku, kdy nedostačuje pouze finanční podpora, přicházejí sociální služby tak, aby mu pomohly nepříznivou situaci zvládnout, zabránily jeho sociálnímu vyloučení, případně napomohly jeho zpětnému začlenění do společnosti.

Vláda v balíčku sociálních zákonů navrhuje řadu restriktivních opatření, které tyto základní principy výrazně narušují. Reforma mění podstatnou část sociálních zákonů. Opatření se dotknout těch nejchudších a nejzranitelnějších skupin obyvatelstva, tj. osob či rodin v hmotné nouzi, nezaměstnaných osob, nemocných zaměstnanců, osamělých matek na mateřské (rodičovské) dovolené a obecně rodin s dětmi, a to jak s nízkými příjmy, **tak i s příjmy kolem průměrného výdělku** (takové příjmy dnes pobírá téměř 70 % zaměstnanců) i mírně nadprůměrnými příjmy. Lze si z toho odvodit, že vláda doslovně naplňuje heslo „ber, kde se dá“ a ať jsou „chudí ještě chudší a bohatí ještě bohatší“. Závazky obsažené v Národním akčním planu sociálního začleňování se tak stanou pouhými hesly na papíře a proces sociálního vylučování celých skupin obyvatelstva a růst počtu chudých je pouze otázkou několika let.

Nutnost reformy sociálních systémů je zdůvodňována zejména potřebou zastavit vzestup finančních prostředků vynakládaných na tyto systémy. Navržený balík opatření obsahuje zásadní koncepční změny, které výrazně omezují, jak okruh příjemců, tak výši plnění poskytovaných z těchto systémů, ***a to bez ohledu na jejich poslání***. Příkladem toho jsou navržené změny v systému nemocenského pojištění. Jedná se o pojistný systém, v rámci něhož se zaměstnanci pojišťují pro případ ztráty příjmu z důvodu nemoci, mateřství atd. Bez ohledu na skutečnost, že výběr pojistného je součástí státního rozpočtu (není od něho dosud oddělen), nemůže sloužit k jiným účelům, než je krytí těchto sociálních událostí. Rozhodně by neměl být snadným zdrojem příjmů pro řešení problémů státního rozpočtu. ***Systém je v současné době přebytkový, v roce 2006 bylo na pojistném vybráno o 7 mld. Kč více, než bylo na dávkách vyplaceno***. Není tak žádný důvod pro tak zásadní zpřísnění podmínek pro výplatu nemocenských dávek či snížení jejich úrovně a nelze to omluvit ani tvrzením, že jde o snahu, aby se zabránilo možnému zneužívání dávek. Navíc od počátku roku 2008 má nabýt účinnosti nový zákon o nemocenském pojištění s propracovaným systémem kontroly jak zaměstnanců, tak i lékařů. A kontrola dodržování režimu práce neschopného je v zákoně umožněna i zaměstnavatelům. ***Vláda však místo toho, aby tento systém zavedla, zamýšlí odložit účinnost tohoto zákona o další rok, aby mohla bezproblémově dále využívat přebytky systému nemocenského pojištění pro potřeby státního rozpočtu.***

Pod rouškou snížení sociálních výdajů z veřejných rozpočtů jsou skryta i některá opatření, která mají (kromě neustálého snižování daní) poskytnout další úlevy podnikatelům.

Nepochopitelně se například zavádí třídenní karenční doba v rámci nového zákona o nemocenském pojištění, když prvních 14 dní nemoci má poskytovat náhradu mzdy zaměstnavatel. Takže nejde jen o škrty v sociální oblasti z pohledu veřejných financí, ale ulevit se má zaměstnavatelům, neboť tato úspora zůstane v jejich peněženkách. A to na úkor zaměstnanců.

1. Životní a existenční minimum

Jednou z nejvýraznějších změn je zásah do ochranné funkce životního a existenčního minima. Jde o to, že stávající povinnost valorizovat částky životního a existenčního minima při 5procentním růstu cen se má změnit na **možnost** zvýšit tyto částky při stanoveném růstu cen. V roce 2008 by se změna tohoto opatření neměla projevit, s ohledem na stávající růst cen se valorizace životního minima stejně neočekávala. ***Záludnost opatření je v tom, že se projeví až v dalším období, kdy na jedné straně negativně dopadne zejména na nejchudší domácnosti,*** neboť životní a existenční minimum je ochranou před chudobou. Na straně druhé se promítne i do oblasti státní sociální podpory, neboť na výši životního minima by i nadále měl být navázán například nárok na přídavek na dítě, nárok na sociální příplatek i jeho výše atd. Zastavením valorizace životního minima se v této oblasti znehodnotí výše některých dávek, které jsou od ŽM odvozovány, navíc se urychlí postupné vytěsňování rodin z výplaty testovaných dávek, neboť příjmy rodin, od nichž se odvozuje nárok na dávky, dál úměrně porostou.

2. Dávky státní sociální podpory

Cílem navržených opatření je úspora ve výši 8-10 mld. Kč v roce 2008, v dalším roce lze očekávat další navýšení úspory**.** Toho se má dosáhnout za cenu snížení některých dávek a omezení jejich výplaty (přídavek na dítě, sociální příplatek, porodné, pohřebné) nebo dokonce jejich zrušení (příspěvek na školní pomůcky). A další úsporu lze očekávat odbouráním automatického zvýšení dávek při úpravě životního minima a úpravou podmínek valorizace částek životního minima, na které je napojen nárok na testované dávky.

- **Přídavek na dítě** – ***ruší se výplata přídavku podle příjmu rodiny a zavádí se jednotný přídavek stanovený pevnými částkami, odlišený pouze podle věku dítěte.***

V současné době je přídavek vyplácen rodinám s dětmi v diferencované výši podle příjmu rodiny a věku dítěte (viz tabulka) a náleží rodinám s čistým příjmem do čtyřnásobku životního minima rodiny. Jedná se o nárokovou dávku, kterou pobírá cca 80 % nezaopatřených dětí. Z výplaty jsou vyloučeny nejbohatší rodiny.

Tabulka: Přídavek na dítě od ledna 2007 (Kč/měsíc)

	Příjem rodiny v násobku ŽM		
	do 1,5	1,5-2,4	2,4-4,0
Výpočtový koeficient	0,36	0,31	0,16
Dítě do 6 let	576	496	256
6-15 let	706	608	314
15-26 let	810	698	360

Vládní návrh:

Po reformě má přídavek na dítě náležet rodině s příjmem do 2,4násobku ŽM rodiny v pevné výši. Částky se navrhují diferencovaně podle věku dítěte, a to:
a) do 6 let dítěte 500 Kč,

b) od 6 do 15 let 610 Kč,
c) od 15 do 26 let 700 Kč.

Hranice čistého příjmu rodiny pro nárok na přídavek na dítě (v Kč/měsíc)

Typ rodiny	Stávající (4,0nás. ŽM)	**Návrh** (2,4nás. ŽM)
1 dospělý, 1 dítě do 6 let	17 920	10 752
2 dospělí, 2 děti 6 až 15 let	37 600	22 560
2 dospělí, 1 dítě do 6 let, 2 děti 6-15 let	44 000	26 400

Dopady: Návrh snižuje přídavek na dítě pro nejchudší rodiny s dětmi, které dnes kvůli svému nízkému příjmu pobírají přídavek o 76 až 110 Kč vyšší. Na druhé straně tento návrh z výplaty přídavku vylučuje rodiny s mírně nadprůměrnými a vyššími příjmy. Například pro 4člennou rodinu s dětmi ve věku do 15 let se hranice čistého příjmu pro výplatu přídavku sníží o 15 040 Kč měsíčně. Tímto návrhem přijde podle našich odhadů o přídavek víc než 20 % rodin s dětmi.

- **Sociální příplatek** – ***navrhuje omezit okruh osob, kterým je příplatek vyplácen, a snížit jeho výši.***

Dnes se sociální příplatek poskytuje se rodině pečující alespoň o jedno nezaopatřené dítě, je závislý na příjmu rodiny. V nejvyšší výměře náleží při nejnižším příjmu, s rostoucím příjem jeho výměra klesá a zaniká při 2,2násobku životního minima. Je-li příjem rodiny menší než její životní minimum, započítává se při výpočtu příplatku příjem ve výši životního minima. Maximální výše příplatku pro dítě do 6 let věku od ledna 2007 činí 873 Kč měsíčně, pro dítě ve věku 10-15 let pak 1 070 Kč měsíčně. Příplatek proto náleží ve stejné výměře rodině s příjmem na úrovni životního minima jako při příjmu nulovém. Jeho výši dále ovlivňuje i věk dětí, péče osamělého rodiče o dítě (zohledněno v neúplných rodinách), kdy je při výpočtu použit zvýhodňující koeficient 1,05. Náleží-li sociální příplatek v nižší výměře než je 50 Kč měsíčně, zvyšuje se vždy na tuto výši.

Vládní návrh:

Sociální příplatek má být vyplácen při příjmu rodiny do 2,0násobku životního minima, koeficient 2,0 se použije i ve výpočtovém algoritmu.

Maximální výše sociálního příplatku (při nejnižším příjmu rodiny) v Kč/měsíc

Typ rodiny	Stávající (koef. 2,2)	**Návrh** (koef. 2,0)
dítě do 6 let	873	800
dítě 6 až 15 let	1 070	980
Dítě 15 až 26 let	1 228	1 125

Hranice čistého příjmu pro nárok na sociální příspěvek (v Kč/měsíc)

Typ rodiny	Stávající (2,2nás. ŽM)	**Návrh** (2,0nás. ŽM)
1 dospělý, 1 dítě do 6 let	9 856	8 960
2 dospělí, 2 děti 6 až 15 let	20 680	18 800
2 dospělí, 1 dítě do 6 let, 2 děti 6-15 let	24 200	22 000

Dopady: Návrh snižuje výše dávky o 70 až 100 Kč měsíčně v závislosti na věku dítěte. Hranice čistého příjmu pro nárok na příplatek se u čtyřčlenné rodiny sníží téměř o 2 tis. Kč měsíčně.

- **Rodičovský příspěvek** - ***zavádí se vícerychlostní výplata příspěvku podle délky jeho pobírání.***

Dnes se příspěvek vyplácí rodiči pečujícímu o dítě do 4 let věku, resp. do 7 let, je-li dítě dlouhodobě nebo těžce zdravotně postižené. Náleží ve výši 40 % průměrného platu v nepodnikatelské sféře, tj. od ledna 2007 činí 7 582 Kč měsíčně.

Vládní návrh:

Rodičovský příspěvek vláda navrhuje vyplácet ve třech různých úrovních v závislosti na době jeho pobírání. *Nejvyšší příspěvek* (11 400 Kč měsíčně) má dostávat rodič, který se rozhodne setrvat na rodičovské dovolené do 2 let věku dítěte. Tato výměra však není určena pro všechny rodiče, ale pouze pro ty, kteří si v předchozím zaměstnání vydělali alespoň 16 750 Kč hrubého měsíčně. *Základní výměra příspěvku* (7 600 Kč měsíčně) má náležet při rodičovské do 3 let věku dítěte, ve *snížené výměře* (3 800 Kč měsíčně) má být poskytován při péči rodiče do 4 let věku dítěte. V případě zdravotně postiženého dítěte náleží příspěvek do 7 let věku dítěte v základní výměře bez ohledu např. na předchozí čerpání příspěvku ve zvýšené výměře.

Dopady: Zdánlivě to vypadá jako spravedlivá nabídka. V realitě však znamená, že každá rodina musí o způsobu čerpání rozhodnout v podstatě při narození dítěte. V praxi ale zejména při nedostatku míst v jeslích a školkách to může znamenat nekonečné komplikace. Problémem je i stanovení rodičovského příspěvku v pevné výši, což povede k jeho postupnému reálnému znehodnocení.

- **Porodné** – ***snižuje se výše této dávky, která má být nově odvozena od pořadí porodu matky.***

Porodné je jednorázová netestovaná dávka, která se vyplácí při narození dítě. Výše příspěvku prošla v poslední době výraznou změnou. Při narození jednoho dítěte se poskytuje od ledna 2007 porodné ve výši 17 760 Kč, narodí-li se dvojčata, dostane rodina 53 120 Kč. Při současném narození tří dětí se jedná o částku 79 680 Kč.

Vládní návrh:

Porodné má být stanoveno nižšími pevnými částkami, odstupňovanými podle pořadí porodu matky. Při prvním porodu 15 tis. Kč, při druhém 13 tis. Kč.

Dopady: Výrazné snížení porodného příliš nekoresponduje s nutností podpory porodnosti v ČR, která je na velice nízké úrovni.

- **Pohřebné** - ***tato jednorázová dávka se dnes vyplácí osobě, která vypravila pohřeb. Zemřelá osoba však musí mít ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR nebo se na našem území musí konat pohřeb. Výše pohřebného dnes činí 5 000 Kč.***

Vládní návrh:

Pohřebné se má vyplácet pouze v případě úmrtí nezaopatřeného dítěte nebo úmrtí rodiče nezaopatřeného dítěte. Pro tyto případy má být zachována stávající výše dávky, zrušit se má však její v zákoně stanovená valorizace.

Dopady: Jde o narušení etických principů. Zrušením této dávky stát dává poměrně jasně najevo svou neúctu k nemajetným starým lidem, kterým příspěvek na pohřeb garantoval důstojný odchod z tohoto světa. Výrazně to ovlivní rozpočet zejména nemajetných rodin důchodců.

- **Příspěvek na školní pomůcky** - ***dávka má být zrušena.***

Nárok na příspěvek vznikne dítěti před nástupem do první třídy, které má současně nárok na přídavek na dítě. Příspěvek se vyplácí jednorázově; náleží za měsíc červen. Výše příspěvku na školní pomůcky je 1 000 Kč.

Vládní návrh:

Dávka má být zrušena, neboť se dle vlády jedná o neefektivně vynaložené prostředky a dávka je údajně vyplácena zbytečně širokému okruhu osob.

Dopady: Je to jasný důkaz jak si nemáme vážit předvolebních slibů politických stran, které příspěvek před volbami v zájmu podpory vzdělanosti národa zavedly. Volby vyhrály, tak ho rychle ruší. Potřeby rodin musí ustoupit snaze zavděčit se podnikatelům snižováním daní.

3. Systém nemocenského pojištění

Vláda navrhuje změnu výše nemocenského i podpory při ošetřování člena rodiny (snížením procentní sazby a přísnější redukcí výdělku pro výpočet dávek, zmrazení redukčních hranic), tak i další zavedení 3denní karenční doby u nemocenského, zrušení ochranné lhůty atd. Důsledně jsou tyto změny promítnuty i do nového zákona o nemocenském pojištění. Celkem tak chce vláda na nemocných, rodičích pečujících o nemocné děti, osobách na mateřské (rodičovské) dovolené ušetřit 9 mld. Kč. ***Přitom systém nemocenského pojištění je již několik let v přebytku. V roce 2006 se na dávkách vyplatilo o 7 mld. Kč méně, než kolik se do systému vybralo, a obdobný přebytek se očekává i v letošním a příštím roce.*** Spolu s úsporou díky navrženým změnám v nemocenských dávkách si státní rozpočet polepší o více než 16 mld. Kč. Vůbec se nebere na vědomí, že se jedná o pojistný systém, kde vybrané příjmy by měly sloužit pouze jedinému cíli, což je krytí takových pojistných událostí, jakými je pracovní neschopnost zaměstnance, těhotenství a mateřství, péče o nemocné dítě atd.

- **Nemocenské -** ***zavádí se 3denní karenční doba (první tři nemoci budou bez nároku na nemocenské), snižuje se výše nemocenské a ruší se ochranné lhůty.***

V současné době nemocenské náleží po dobu pracovní neschopnosti, první tři dny ve výši 25 %, od 4. dne 69 % redukovaného denního vyměřovacího základu. Rozdílná redukce po dobu prvních 14 dní nemoci (výdělek do první redukční hranice započítává z 90 %) a od 15. dne nemoci (plný zápočet výdělku do první hranice). Redukční hranice se pravidelně zvyšují podle mzdového vývoje.

Vládní návrh:

U nemocenského se má zavést 3denní karenční doba, tzn. první tři nemoci bez nároku na nemocenské. Nemocenské má činit 60 % od 4. do 30. dne pracovní neschopnosti, 66 % od 31. do 60. dne PN a 72 % od 61. dne. Při výpočtu nemocenského a podpory se výdělek do první redukční hranice započítává z 90 % po celou dobu pobírání dávky a redukční hranice se v roce 2008 nezvyšují. Účinnost nového zákona o nemocenském pojištění se odkládá o další rok, tj. na 1. ledna 2009.

- Karenční doba má být zavedena plošně a obsahují ji také návrhy novely zákona č. 221/1999 Sb., o **vojácích z povolání**, nebo zákona č.361/2003 Sb., o služebním poměru **příslušníků bezpečnostních sborů, zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, zákon č. 201/1997 Sb., o platu a dalších náležitostech státních zástupců atd.**

- **Návazně na zavedení karenční doby se navrhuje také snížení podpůrčí doby poživatelů starobního nebo plného invalidního důchodu z 84 na 81 kalendářních dnů.**

Výše nemocenské zaměstnance pobírajícího průměrnou mzdu*) (v Kč)

Délka pracovní neschopnosti	Stávající stav rok 2007	Vládní návrh rok 2008	Srovnání
14 dní PN	4 690	3 700	-990
30 dní PN	11 490	9 610	-1880

*) průměrnou mzdu odhaduje ve výši 20 200 Kč měsíčně

Dopady: Změny redukce i nižší sazby na výpočet dávek jsou promítnuty i do nového zákona, včetně zavedení karenční doby. Toto opatření však postrádá jakoukoli logiku, neboť podle nového zákona má první dva týdny pracovní neschopnosti vyplácet náhradu mzdy zaměstnanci ze svých nákladů jeho zaměstnavatel. Uspořené prostředky za nevyplacenou náhradu mzdy za první tři dny nemoci díky tomu poputují do kapsy zaměstnavatelům. Zde jde jednoznačně o opatření, které má ulevit podnikatelům, byť na úkor jejich zaměstnanců. Přitom již samotný nový zákon o nemocenském pojištění (bez navržených parametrických změn) garantuje zaměstnavatelům značné úspory. Celkově měli zaměstnavatelé ušetřit 9 mld. Kč jen díky tomu, že s povinností vyplácet náhradu mzdy se jim současně výrazně sníží povinný odvod pojistného na nemocenské pojištění do veřejného systému.

- **Podpora při ošetřování člena rodiny** - ***se sníží. Cílem je, aby její úroveň byla přibližně stejná jako navržená výše denního nemocenského.***

V současné době představuje 69 % denního redukovaného vyměřovacího základu, poskytuje se při péči o nemocné dítě do 10 let věku či nemocného dalšího člena rodiny, který podle vyjádření lékaře potřebuje péči další osoby.

Vládní návrh:

Podpora při ošetřování člena rodiny se má snížit tak, aby se její úroveň přiblížila navržené výši denního nemocenského, tj. procentní sazba pro její výpočet bude činit 60 %. Také při stanovení podpory se výdělek do první redukční hranice započítává pouze z 90 %, obdobně jako u nemocenského.

Dopady: Například za 9 dní péče o nemocné dítě (což je základní délka podpůrčí doby) dostane zaměstnanec s průměrnou mzdou o 460 Kč méně.

- **Peněžitá pomoc v mateřství** – ***ruší se valorizace redukčních hranic a ruší se také dosavadní zvýhodnění pro osamělé matky .***

Zachována u této dávky má být stávající sazba (69 % redukovaného denního výdělku) i dnešní mírnější redukce výdělku, tj. zápočet denního příjmu do první redukční hranice v plné výši.

Dopady: Ve výši peněžité pomoci se negativně projeví skutečnost, že redukční hranice nebudou podle mzdového vývoje valorizovány. V systému se mají zrušit dosavadní zvýhodnění osamělých matek (rodičů), kterým se prodlužovala podpůrčí doba pobírání peněžité pomoci na 37 týdnů. A zpřísnit se mají i podmínky pro nezaměstnané rodiče vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání, kterým podle vládního návrhu nemá peněžitá pomoc náležet.

4. Dávky pomoci v hmotné nouzi - ***zpřísňují se podmínky pro získaní dávek hmotné nouze.***

Vláda navrhuje opatření, která zpřísní podmínky pro získání dávek hmotné nouze, zejména doplatku na bydlení, který vyplácejí obce. ***Nově se má pro posouzení nároku na doplatek započítat do příjmu osoby (rodiny) i vyplacený příspěvek na živobytí, čímž se této osobě navýší započitatelný příjem tak, že v podstatě ztratí nárok na doplatek na bydlení***. Stejně tak se má snížit úroveň ochrany uchazečů o zaměstnání, kteří podle úřadu práce vyžadují zvýšenou péči, tj. osoby do 25 let, zdravotně postižení, čerství absolventi VŠ, těhotné ženy atd. Těm se dnes po 12 měsících setrvání ve stavu hmotné nouze navyšuje částka na živobytí o 600 Kč měsíčně, což mělo podle původního záměru zabránit reprodukci chudoby při dlouhodobé nezaměstnanosti. Vláda navrhuje ponechat toto zvýhodnění pouze osobám plně nebo částečně invalidním a osobám starším 50 let. Ostatním osobám se tím sníží úroveň jejich sociální ochrany. Vzhledem k tomu že se jedná o první rok účinnosti systému hmotné nouze, nelze v tomto okamžiku očekávané úspory vyčíslit. Důvodová zpráva vládního návrhu rozpracování dopadů v této oblasti neobsahuje.

5. Zavedení maximálního vyměřovacího základu

Vláda navrhuje zavést maximální vyměřovací základ pro odvod pojistného na sociální a zdravotní pojištění ve výši čtyřnásobku průměrné mzdy, a to shodně jak pro zaměstnance a zaměstnavatele, tak i pro OSVČ. (OSVČ mají již dnes maximální základ stanoven, a to ve výši 486 tis. Kč ročně, což je 40 500 Kč měsíčně.) Nově má být stanoven vyměřovací základ pro rok 2008 ve výši 84 616 Kč měsíčně, což sníží příjmy z pojistného o 4,4 mld. Kč v oblasti sociálního pojištění a o 1,8 mld. Kč ve zdravotním pojištění. Zaměstnanci se mzdou nad 84 tis. Kč měsíčně tak do systému odvedou maximálně na pojistném 6 770 Kč na sociální a 3808 Kč na zdravotní bez ohledu na skutečnou výši příjmu.

Maximální vyměřovací základ však má ještě další dopad, a to v daňové oblasti. Vládní návrh předpokládá, že daňový základ zaměstnance bude zjednodušeně řečeno hrubá mzda navýšená o částku, kterou je z této mzdy povinen odvést zaměstnavatel na sociální a zdravotní pojištění.To znamená další pokles příjmů státního rozpočtu a další daňové zvýhodnění bohatých.

6. Zaměstnanost

Pokud jde o explicitní prvky politiky zaměstnanosti, jsou obsahem reformy některá „úsporná“ opatření v oblasti zaměstnávání zdravotně znevýhodněných osob a zpřísnění podmínek pro poskytování podpor v nezaměstnanosti. Předpokládá se také zastropování vyměřovacího základu při výpočtu odvodů pojistného na státní politiku zaměstnanosti a tím i jejich určitá redukce.

- **Zrušení podpory v nezaměstnanosti uchazečům o zaměstnaní, kteří dostali výpověď z důvodu vážného porušení pracovní kázně.**

Podle názoru ČMKOS je zpřísnění poskytování podpor v nezaměstnanosti cestou zavedení podmínky, že podpora v nezaměstnanosti nenáleží těm uchazečům, kteří dostali výpověď z důvodu vážného porušení pracovní kázně, neproduktivní. Princip, že výpovědní důvody ovlivňují nároky na podpory v nezaměstnanosti, dává do rukou zaměstnavatelů příliš velkou možnost manipulovat se svými zaměstnanci a fakticky „potrestat“ zaměstnance dvakrát, tj. výpovědí i ztrátou alespoň dočasné a částečné náhrady ztraceného výdělku, navíc fakticky likviduje pojistný charakter příspěvků na politiku zaměstnanosti, které platí v rámci sociálního pojištění každý zaměstnanec. Stejný princip byl obsažen i v zákoně o zaměstnanosti 1/1991 Sb., který platil do konce roku 2004, a přesto po uvedení v platnost nového zákona o zaměstnanosti, který tento princip neobsahuje, nedošlo k žádnému negativnímu vývoji a růstu počtu uchazečů o zaměstnání. ČMKOS prosazuje jako prioritu z hlediska politiky zaměstnanosti důraz na aktivní opatření, z tohoto hlediska je lepší motivovat nezaměstnané k účasti na rekvalifikačních programech a k aktivnímu přístupu i v období registrace na ÚP, takto se motivace k registraci na ÚP spíše sníží.

- **Snížení podpor pro zaměstnavatele zaměstnávající zdravotně postižené**.

Pokud jde o snížení podpor pro zaměstnavatele zaměstnávající zdravotně postižené ČMKOS zaujímá negativní stanovisko, neboť se domnívá, že snížení daného příspěvku pro těžce postižené o cca 55 % a pro ostatní postižené o 25 % nepovede k řešení problémů spekulativního zneužívání těchto prostředků, jak se uvádí ve zdůvodnění, pouze dojde k jejich redukci a dalšímu zhoršení situace v zaměstnávání zdravotně znevýhodněných. Navrhovaný mechanismus fixního stanovení příspěvků navíc likviduje automatický valorizační prvek, obsažený v dosavadní úpravě, a zakládá tím jistotu dalšího relativního snižování podílu těchto

příspěvků na mzdách a tím i snižování jejich motivačního efektu. Skutečným řešením právem kritizované situace je zpřísnění kontrol a zvýšení postihů za porušování zákona.

Stejně tak je nutné odmítnout i snahu omezit prostředky na zaměstnávání osob se zdravotním znevýhodněním prostřednictvím zamezení současného vyplácení příspěvků pro zaměstnavatele zaměstnávající více než 50 % zdravotně znevýhodněných a příspěvků na podporu zřizování pracovních míst a chráněných dílen pro tyto kategorie zaměstnanců.

Otázky zaměstnanosti jsou zmíněny i v některých dalších pasážích, ale přestože se zde očekává pouze minimální pokles míry nezaměstnanosti do roku 2010 o 0,3 proc. bodu, je zřejmé, že snižování nezaměstnanosti není považováno za prioritu navrhovaných kroků. Důraz je kladen na podporu aktivního chování, jež má být stimulováno zřejmě převážně sankcionováním „nespolupráce“ v podobě odnímání sociálních dávek či jejich převodem na věcné poukázky.

Jako cíl se uvádí „přesměrování“ aktivní politiky zaměstnanosti od investičních pobídek k handicapovaným osobám a k prostředkům do oblasti vzdělávání, rekvalifikací a veřejně prospěšných prací. Aktivní politika zaměstnanosti je zmíněna v souvislosti s její větší orientací na podporu aktivního chování a na rekvalifikace a další vzdělávání, zřejmě však se počítá jako s hlavním nástrojem k prosazení tohoto trendu s negativní zainteresovaností (sankcionováním sociálních dávek), méně pak s pozitivní motivací prostřednictvím vyšší finanční zainteresovanosti na účasti v rekvalifikačních programech (na způsob dánského modelu). Tomu odpovídá i fakt, že se zde nehovoří o problematice financování politiky zaměstnanosti (kromě uvedeného zastropování vyměřovacího základ pro pojistné).

V reformním balíku není ani zmínka o cílech a nástrojích evropské strategie zaměstnanosti, nenabízejí se náměty v tomto prostředí frekventované, jako např. jak dosáhnout více a kvalitnějších pracovních míst, jak prosadit princip „aby se práce vyplácela“ a zároveň zabránit vzestupu počtu pracujících chudých. Naopak celá koncepce škrtů v sociálních dávkách, přesunu těžiště zdanění na nepřímé daně a pouze minimální snížení daně z příjmu pro nižší příjmové skupiny povede k nastartování trendu zvyšování podílu chudých.

Návrh má i některé akceptovatelné přístupy, viz výše zmíněný postoj k sladění rodinného a pracovního života. V návrzích je obsažen i námět na změnu struktury služeb zaměstnanosti. Vzhledem k tomu že k posouzení takového návrhu je nutné mít k dispozici podrobnější charakteristiky, nelze tento návrh v zásadě hodnotit. Takováto radikální opatření však skrývají riziko rozpadu dosud relativně spolehlivě fungujícího systému.

7. Platy zaměstnanců ve veřejné správě a službách

Reformní balík kalkuluje s minimálním nárůstem platu zaměstnanců veřejné správy a služeb. ČMKOS ze zásadních důvodů nemůže souhlasit s navrhovaným 1,5procentním nominálním meziročním růstem průměrných platů u zaměstnanců, kteří jsou odměňováni podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, respektive č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech (vojáci z povolání), a zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů v letech 2008–2010. Předložený záměr by vedl k poklesu reálných platů zaměstnanců veřejných služeb a správy za situace, kdy průměrné mzdy zaměstnanců v privátním sektoru porostou meziročně minimálně o 5-6 % při růstu HDP cca 5-6 % a odhadované míře inflace v roce 2008 cca 3,5-4 %. Tímto opatřením by došlo k dalšímu nežádoucímu rozevření nůžek v úrovni průměrných nominálních platů zaměstnanců veřejných služeb a správy a

zaměstnanců privátního sektoru. V roce 2006 činil průměrný plat zaměstnanců veřejných služeb a správy 97 % v relaci k průměrné mzdě dosažené v privátním sektoru. V této souvislosti upozorňujeme, že kvalifikační struktura ve veřejném a privátním sektoru je rozdílná. Z hlediska kvalifikace se, na rozdíl od privátního sektoru, jedná především o zaměstnance se středoškolským a vysokoškolským vzděláním s tím, že stále roste podíl zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním a významně klesá podíl zaměstnanců se základním a nižším středním vzděláním. Navrhovaná restrikce by proto především poškodila ty skupiny zaměstnanců, které v každé vyspělé společnosti tvoří nižší a z části též vyšší střední vrstvu. Současná úroveň průměrných platů většiny zaměstnanců veřejných služeb a správy se pohybuje v rozmezí 17 000 Kč – 30 000 Kč. Jedná se tedy o skupinu zaměstnanců, která nebude mít žádnou výhodu ani z navrhované změny daně z příjmu fyzických osob.

Za pouhou fikci je nutné považovat předpoklad, že pokud by došlo k redukci počtu funkčních míst o 3 % ročně, bude nárůst průměrných platů činit 4,5%, neboť objem mzdových prostředků pro rozpočtové kapitoly se nezmění. Již nyní je zřejmé, že k předpokládanému snížení počtu funkčních míst o 3 % ročně v řadě organizačních složek státu, v některých státních příspěvkových organizacích a v regionálním školství nedojde. Předpoklad 4,5 % růstu průměrných platů zaměstnanců veřejných služeb a správy je tedy nereálný. Naopak dojde k dalšímu prohloubení věcně neopodstatněné diferenciace v úrovni průměrného nominálního platu srovnatelných skupin zaměstnanců a tím k popření zásady rovnosti v odměňování.

8. Oblast daní

1. Daň z příjmu fyzických osob

- **Ruší se progresivní systém zdanění a zavádí se jedná sazba daně ve výši 15 % s tím, že do základu daně se započtou částky na pojistné, tzn. pojistné hrazené zaměstnancem i pojistné placené zaměstnavatelem za zaměstnance podle zákonů o pojistném na sociální a zdravotní pojištění.**

Dopady: Zavedením jedné 15% sazby daně v kombinaci se zdaněním pojistného placeného zaměstnancem i zaměstnavatelem ve skutečnosti odpovídá zdanění sazbou 23,1 % (podle stávajícího stavu). Ve spojení s navrženým zvýšením slev na dani to povede zejména k výraznému snížení daňového zatížení pro vysokopříjmové skupiny poplatníků. Středně-příjmovým skupinám poplatníků to nevyrovná ani dopady z navržených změn v dani z přidané hodnoty. U nízkopříjmových poplatníků je ve srovnání se současným stavem výsledný efekt nevýrazný a u těch, kteří již dnes daň neplatí, znamená zhoršení.

Zvýšení základu daně zaměstnance o pojistné placené zaměstnavatelem podle zákona o pojistném na sociální zabezpečení a zdravotním pojištění, tj. o pojistné, kde podle příslušných zákonů je poplatníkem „organizace“, tedy zaměstnavatel, nikoliv zaměstnanec. Je z právního hlediska naprosto nepřípustné v dani označené jako daň z příjmů přičítat pro zdanění zaměstnance položky, které nejsou jeho příjmem, nejsou u zaměstnance předmětem daně. (Předmětem daně jsou např. až důchody, které se ze zdrojů pojistného poplatníkovi platí). ***Další ustanovení, o kterém se moc nemluví, je, že pojistné, jehož poplatníkem je zaměstnanec, již nebude na rozdíl od současného stavu odečítáno od příjmu pro zjištění základu daně,*** tj. vyjadřuje se myšlenka, že nejde o nutný výdaj zaměstnance. Narušuje tak základní pravidlo, co vlastně je a co není výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmu a navržené ustanovení zanáší do zákona spolu s ostatními navrhovanými ustanoveními ještě větší zmatek než v zákoně je.

Vládní návrh, kromě toho že zavádí jednu sazbu daně, předpokládá, že daňový základ zaměstnance bude zjednodušeně řečeno hrubá mzda navýšená o částku, kterou je z této mzdy povinen odvést zaměstnanec a zaměstnavatel na sociální a zdravotní pojištění. Tento krok znamená, že u vysokopříjmových zaměstnanců bude zatížení daní a pojistným části hrubé mzdy přesahující cca 84 000 Kč měsíčně, tj. přírůstku hrubé mzdy přes uvedenou částku, spočívat jen ve zdanění sazbou 15 %. Zaměstnancům s vyšší hrubou mzdou se již pojistné s růstem hrubé mzdy tak nebude dále zvyšovat. Výsledkem pak při lineární (jednotné) sazbě daně bude, že celkové procento zatížení příjmu součtem pojistného a daně se s růstem příjmu bude paradoxně snižovat.

- **Ruší se daňové osvobození prakticky všech sociálních výhod hrazených z FKSP, ze zisku po zdanění, na vrub nedaňových výdajů zaměstnavatele a ze sociálních fondů.**[20]

Dnes je podle § 6 odst. 9 písm. d) zákona o č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů od daně osvobozeno „*nepeněžní plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům z fondu kulturních a sociálních potřeb, ze sociálního fondu, ze zisku (příjmu) po jeho zdanění anebo na vrub výdajů (nákladů), které nejsou výdaji (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, ve formě možnosti používat rekreační, zdravotnická a vzdělávací zařízení, předškolní zařízení, závodní knihovny, tělovýchovná a sportovní zařízení nebo ve formě příspěvku na kulturní pořady a sportovní akce; jde-li však o poskytnutí rekreace včetně zájezdů, je u zaměstnance z hodnoty nepeněžního plnění od daně osvobozena v úhrnu nejvýše částka 20 000 Kč za kalendářní rok. Jako plnění zaměstnavatele zaměstnanci se posuzuje i plnění poskytnuté pro rodinné příslušníky zaměstnance*“.

Vláda s cílem získat do rozpočtu roku 2008 cca 0,9 mld. Kč osvobození od daně těchto plnění ruší. Současně vzhledem k principu, že zdanitelný příjem je součástí vyměřovacího základu pro odvod pojistného, se z těchto částek bude nově odvádět pojistné.

Dopady: Návrh povede k výraznému zdražení na straně zaměstnavatele a k podstatně nižšímu efektu na straně zaměstnance. Bude to mít negativní dopad na vyjednávání o benefitech poskytovaných ze sociálního fondu (zisku po zdanění). V nepodnikatelské sféře to vzhledem ke zvýšení výdajů může výrazně omezit poskytování těchto plnění z FKSP. V posledních 3 letech se na plnění formou příspěvků na využívaní rekreačních, sportovních, kulturních a tělovýchovní zařízení, kulturní a sportovní akce čerpalo cca 21 % z celkového objemu FKSP. Opatření bude mít negativní dopad do rodinných rozpočtu zaměstnanců s podprůměrnými příjmy a znamená postupnou likvidaci jednoho z významných nástrojů ke slaďovaní rodinného a pracovního života, o které by mohli zaměstnavatelé tímto opatřením přijít. Návrh je také administrativně náročný. Často bude obtížné drobné položky sociálních výhod vysledovat a alokovat je jednotlivým zaměstnancům, zejména jedná-li se o typ výhody poskytované hromadně a nikoliv jednotlivě. Určení hodnoty může být další problematickou a kontroverzní oblastí. Může jít třeba o použití podnikových knihoven, firemních rekreačních a tělovýchovných zařízení. Kromě toho zahraniční vlastníci firem často trvají na podnikových akcích různého rekreačního a sportovního typu pro pracovní kolektivy na pracovištích a zaměstnanec nabídnutou výhodu zpravidla může stěží odmítnout.

---

[20] *FKSP tvoří organizační složky státu, státní příspěvkové organizace a příspěvkové organizace ÚSC Povinně sociální fond tvoří – veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, akciová společnost České dráhy a zdravotní pojišťovny. Dobrovolně takový fond tvoří - obchodní společnosti - z prostředků zdaněných na úrovni zaměstnavatele, dále družstva, obce, kraje, občanského sdružení atd. ze zdrojů k tomu určených.*

- **Ruší se osvobození od daně z příjmu z cenově zvýhodněných jízdenek pro zaměstnance podniků provozujících veřejnou dopravu osob.**

Dopady: Záměr zdanit příjem z cenově zvýhodněných jízdenek pro zaměstnance podniků provozujících veřejnou dopravu osob je nepřijatelný. Vedle sociálních dopadů to bude znamenat také obtížnou identifikaci výhody, když bude zaměstnanec vysílán na služební cesty s použitím veřejné dopravy provozované zaměstnavatelem, popř. rozdělování jedné jízdy za zčásti služební a zčásti za cestu z bydliště do práce a zpět. Může docházet ke konkurenci s výhodami, které jsou chápány jako pracovní podmínky a ne jako zdanitelná výhoda. U dopravců bude navíc nesmírně obtížné kontrolovat, zda zaměstnanci nejsou třeba i na dálkových linkách mlčky přepravováni zdarma nebo za symbolickou cenu. Pak namísto podnikových revizorů budou muset nastoupit revizoři z daňové správy, aby se uvažované zdanění neminulo účinkem. Za předpokladu nezvyšování počtu státních zaměstnanců je to však zřejmě nereálné. Možný problém je pravděpodobně u čistě administrativních zaměstnanců dopravců, ale při snižování jejich počtu na nejnutnější míru nejde o zásadní problém, který by mohl ovlivnit hospodaření veřejných financí.

- **Ruší se daňové osvobození příjmů z prodeje cenných papírů, zejména podílových listů**

Novela ruší časové testy (5 let), po jejichž uplynutí od nabytí je od daně osvobozen příjem z prodeje podílu na kapitálových společnostech a družstvech a z prodeje akcií, podílových listů a dalších typů cenných papírů. Jde o prodej majetku fyzickými osobami, který nemají zařazen v obchodním majetku pro podnikání, tedy zjednodušeně řečeno soukromé investice domácností do podílových fondů. Přitom se návrh nijak nedotýká prodejů nemovitostí a movitých věcí (kromě cenných papírů). ***Návrh lze chápat i jako signál pro obyvatelstvo – dávejte přednost investicím do nemovitého majetku včetně půdy před investicemi do cenných papírů a kapitálových společností.***

- **Zavadí se strop u výdajových paušálů**

Návrh obsahuje několik pozitivních opatření, např. pro velkoryse výdajové paušály zavedené před volbami reforma zavadí určité limity (ve výši 1,5 ml. Kč). Máme zato, že je nutné místo provizorní formy zavedení výdajového limitu přikročit k výraznému snížení procentní sazby výdajových paušálů, které pravému živnostníkovi nepomohou a slouží jen k umělému snížení daně při poskytování služeb bez současné dodávky materiálu a použití prostředků poskytovatele služby.

- **Ruší se minimální základ daně pro podnikatele.**

Toto opatření bylo zavedeno s cílem omezení daňových úniků. Na základě tohoto podnikatel, který vykázal ztratu i v třetím a dalším roce podnikání, tak musí vykázat minimální základ daně a zaplatit z něho daň. Vládní koalice často v souvislosti s reformou veřejných financí používá slogan, že je třeba odstranit ze systému „černé“ pasažéry. Bohužel se to aplikuje pouze v oblasti sociálních systémů (a často tak, že plnění rovnou ruší). ***O opatřeních směřujících proti daňovým únikům se v materiálu nemluví, právě naopak, i těch několik ustanovení, kterou to brzdí, se kvapem ruší. Prezentovaná reforma se vůbec nestará o příjmovou stranu a nemá žádné ambice v oblasti potírání stínové ekonomiky.***

- **Snížení hodnoty hmotného majetku pro odpisování ze 40 000 Kč na 20 000 Kč** – to platí pro podnikatele, ale také pro všechny neziskové subjekty se zdaňovanou činností. To může mít dopad také na některé neziskové organizace.

- **Ruší daňové osvobození příjmů z pronájmu vlastních nemovitostí a úrokových příjmů z termínovaných vkladů** odborových organizací podmíněné využitím těchto příjmů k obhajobě hospodářských a sociálních zájmů zaměstnanců podle zákoníku práce. Jde o zhoršení pozice odborových organizací, které tyto příjmy využívají k **obhajobě hospodářských a sociálních zájmů zaměstnanců podle zákoníku práce**. Důvodová zpráva dopad nevyčísluje.

2. Daň z příjmu právnických osob:

- **Zavadí se další postupné snižování daňové sazby právnických osob.**

ČR ve srovnání s ostatními státy EU má sazbu daně na podprůměrné úrovni a není důvodu podléhat tlakům mezinárodní daňové soutěže, a to i s přihlédnutím k existujícím investičním pobídkám. Jde o to, že vedle výše sazby daně je pro hodnocení (srovnatelnost) daňového zatížení podstatná i konstrukce základu daně. Intenzivně sledujeme daňový systém doma i v EU, zejména pokud jde o vývoj v nových členských státech. S určitými obavami vnímáme daňové experimenty, které se postupně šíří v nových členských státech a které znamenají daňový dumping nejen vůči EU 15, ale i vůči nám. ČMKOS by proto přivítala, jestliže by v rámci EU byla přijata určitá pravidla pro zjišťování daňových základů pro právnické osoby. ***Neustalé snižovaní daňových sazeb, zejména pod tlakem daňové konkurence - sledující hlavně příliv zahraničních investic, které proběhlo v některých zejména nových členských státech EU a o které usiluje i nynější vláda, považujeme za opatření, které sice může mít určitý krátkodobý efekt, ale s pozdějšími nepředvídatelnými důsledky zvláště pro stav veřejných financí a následně i pro tlak na omezení jak sociálních transferů, tak i výdajů na veřejné služby***.

- **Zruší se daňová uznatelnost výdajů na stravování zaměstnanců.**

Dopady: Doposud se náklady na stravování považovaly na náklady nezbytně nutné na dosažení a udržení příjmu zaměstnavatele. Nově s cílem získat v roce 2008 do rozpočtu cca 1,8 mld. Kč (což je odhad z zrušení tohoto ustanovení) bez ohledu na výrazné zhoršení pracovních podmínek zaměstnanců a bez ohledu na skutečnost, že to postupně povede ke zrušení stravovacích zařízení a také k nulovému přínosu pro statní rozpočet. Vedle sociálních a zdravotních dopadů na zaměstnance návrh popírá také základní principy zdanění tím, že neumožní zaměstnavateli odečíst alespoň určitou část nákladů na stravování v průběhu pracovní směny, a to ani zaměstnavatelům, pro které poskytnutí stravy zaměstnancům na pracovišti skutečně vede k dosažení vyšších příjmů.

3. Daň z přidané hodnoty – ***navrhuje se výšení základní sazby z 5 na 9 procent.***

Dopady: Kromě zvýšení základní sazby daně z přidané hodnoty z 5 na 9 procent návrh počítá se snížením přímých daní, tj. s dalším postupným snižováním sazby daně z příjmu právnických osob i zavedením jedné sazby pro fyzické osoby ve výši 15 % (ve skutečnosti

23,1 %). Dále se v souvisejících návrzích předpokládá stanovení stropů pro odvod pojistného. Dále reforma v cílovém řešení obsahuje záměr zrušení daní z kapitálu a majetkových daní (z dividend, kapitálových výnosů, daň dědická, darovací, z převodu nemovitostí, z nemovitostí, ze zemědělské půdy). Dojde tedy k výraznému omezení příjmů veřejných rozpočtů. Je zcela evidentní, že při těchto operacích se tíha zdanění přenese od vysokopříjmových skupin a skupin disponujících rozsáhlým majetkem na skupiny středně- a nízkopříjmové, a to několika kanály. Bezprostředně se tento „přenos" uskuteční prostřednictvím zvýšení nepřímých daní (tedy zdražením). Nejde jen o zvýšení snížené, dnes pětiprocentní, sazby DPH na 9 %. Dalším kanálem přenášení daňového břemene bude zavedení ekologických daní. Jejich tzv. rozpočtová neutralita (výnos ekologických čili spotřebních daní by měl být kompenzován poklesem pojistného) to sice uleví podnikům (a možná v omezené míře i zaměstnancům), avšak přenese daňové břemeno na skupiny obyvatel, kteří žádné pojistné neplatí - v prvé řadě na rodiny důchodců, nezaměstnaných, ale výrazněji i na nízkopříjmové skupiny.

4. Dopad do místních rozpočtů

Úprava zákona o dani z nemovitostí navrhuje osvobození pozemků, které podle odůvodnění návrhu nezatěžují obecní infrastrukturu, a to orné půdy, chmelnic, vinic, ovocných sadů a trvalých travních porostů od daně z nemovitostí s možností částečné kompenzace vznikajících dopadů na rozpočty územních orgánů (obcí) zvýšením koeficientů. Tomuto zdůvodnění se těžko rozumí, neboť ve své podstatě znamená přesun zdanění mezi majiteli nemovitostí. Jinými slovy se ve zdůvodnění uvádí, že „*cílem návrhu je podpora rozvoje venkova a pracovní činnosti vlastníků při využívání těchto přírodních zdrojů"*. ***S*oučasně se zvyšuje zdanění nemovitostí, které by mělo nahradit výpadky z výše uvedených zrušených daní**, **což je v podstatě přenos zdanění od velkých majitelů pozemku na majitele rodinných domků a zahrad.** Tento návrh pravděpodobně nepřispěje ke stabilitě venkova.

Zamyšlené zrušení daní bude mít výrazný dopad na místní rozpočty. Tímto způsobem se ve skutečnosti centrální rozhodnutí tykající se zrušení daně z pozemku přenáší na obce, které si chybějící prostředky mají „dovybrat" vyšším zdaněním domů malých vlastníků. Plně nahradit výpadek příjmů ve výši 1,4 mld. však znamená, že by obce musely využít maximálního navrhovaného koeficientu pro zvýšení zdanění drobných nemovitostí, což je pro obce nereálné. Takže může dojít k reálnému snížení jejich příjmu. Tento výpadek nemůže, podle našeho názoru, nahradit ani změna pravidel rozpočtového určení daní, jak to slibuje MF ČR. Stát po reformě bude stěží mít na to, aby nahradil výpadek příjmu obcí v důsledku snížení daně z příjmu fyzických osob (tento má být kompenzován z vyššího výběru zvýšené základní sazby DPH).

Navržené opatření může pro místní rozpočty v situaci, kdy se již řada obcí zbavila určité pojistky nemovitého či movitého majetku (např. akcie energetických distribučních společností), znamenat velmi složitou situaci.

5. Daň dědická a daň darovací

Navrhované rozšíření daňového osvobození u daně dědické a daně darovací je čistým voluntaristickým rozhodnutím, které ve skutečnosti nemá racionální ekonomické jádro ani obdobu ve státech EU.

6. Zákon o registračních pokladnách

Smyslem zákona by mělo být dosáhnout postupně výrazných úspěchů v boji proti krácení daňových příjmů a vytvoření rovných podmínek pro podnikání, zvýšení ochrany spotřebitelů, omezení nelegálních dovozů zboží a zavedení jednoduchých a přehledných pravidel pro působení subjektů na vnitřním trhu s maximálním využitím současné techniky pro podstatné zvýšení efektivity kontrolní činnosti s minimálním nárůstem pracovníků státní správy. Je známo, že v současnosti je v oblasti hotovostních plateb krácení příjmů vzhledem k množství daňových subjektů, rozsahu obchodovaných komodit, anonymitě převážné části zákazníků a snadnosti, s jakou mohou probíhat obchodní operace bez jakékoliv evidence či registrace, nejobvyklejší metodou daňových úniků, nadto i metodou nejobtížněji prokazatelnou a postižitelnou.

Závěrem k výše uvedeným daňovým opatřením lze pouze konstatovat, že jednotlivé nápady neuspořádaně seřazené v rámci předložených novel daňových zákonů ukazují, že zásadní změny daňového systému nelze realizovat bez předchozího věcného záměru. Z předloženého návrhu novely jasně čiší snaha dosáhnout co nejvyšších výnosů do státního rozpočtu bez ohledu na dopady příjmů u obcí a krajů, bez ohledu na zaměstnance s cílem dosáhnout co nejširšího daňového základu, a to i za cenu násilného navyšování daňového základu a neuznáním výdajů, které prokazatelně přispívají k dosahování příjmů (zisku) zaměstnavatele.

V. Reforma zdravotnictví

První etapa reformy zdravotnictví z dílny vládní koalice, jejíž součástí je zavedení tzv. regulačních poplatků pro pacienty, byla veřejnosti oficiálně prezentována samostatně 12. 4. 2007. V principu se jedná o realizaci části opatření Modré šance ODS pro zdravotnictví, a to o – jak ubezpečují její navrhovatelé – první krok, za kterým budou následovat další. Hlavním opatřením reformy je zavedení tzv. regulačních poplatků.

V první řadě jde o poplatky (30 Kč) za ***návštěvy u všech základních typů lékařů*** (návštěva praktického lékaře, zubního a ženského lékaře, ambulantního specialisty, klinického psychologa a logopeda) a platby (30 Kč) ***za každou položku na receptu (které se budou platit vedle*** nemalé finanční sumy za vlastní doplatky za léky).

Další zátěží osobních rozpočtů pacientů se mají stát platby (60 Kč za den) za ***den hospitalizace v nemocnici, odborném léčebném ústavu, dětské odborné léčebně a ozdravovně či poskytování komplexní lékařské péče,*** přičemž poplatky se mají vztahovat i na pobyt průvodce dítěte, pokud je hrazen z veřejného zdravotního pojištění. Pacienti by měli platit (90 Kč) také ***za návštěvu pohotovostní služby, lékařskou službu první pomoci, ústavní***

pohotovostní službu, a to ve dnech pracovního klidu, volna a v pracovních dnech od 17 do 7 hodin.

Koaliční zdůvodnění takto zásadních změn, které by údajně měly snížit zbytečné návštěvy pacientů u lékařů, čímž by mělo dojít k „úsporám“ ve zdravotnictví, by bylo ospravedlnitelné a logické jen tehdy, pokud by každý pacient byl současně v jedné osobě erudovaným lékařem, a to navíc ještě několikanásobným specialistou. Jenom v tom případě by takový pacient mohl s jistotou (což často nedokáže ani samotný lékař a specialista) odhadnout, zda jeho návštěva u lékaře je „zbytná“ či „nezbytná“. Jestliže pacientův odhad nebude správný, náklady na jeho ošetření v budoucnu pravděpodobně nejenže neklesnou, nýbrž ještě vzrostou. U většiny nemocí je – vedle prevence totiž rychlejší vyléčení či vyléčení vůbec v přímé úměře k časnosti návštěvy u lékaře a včasného zahájení léčby.

Velmi nebezpečný je fakt, že k takto asociálním a z hlediska čistě medicínského kontraproduktivním krokům ve zdravotnictví chce vláda přistoupit, aniž by tyto poplatky byly zarámovány v určité pevné představě celkového nového systému zdravotnictví, který, jak občanům slibovala například Modrá šance, o volebním programu ODS v roce 2006 ani nemluvě, by měl pacientům přinést „větší komfort“ a „větší svobodu rozhodování“. Zpoplatnění zdravotních služeb není komfortem ani větší svobodou.

O tom, že předkládaná reforma zdravotnictví má minimální sociální ohledy, svědčí i konkrétní podoba zavedení tzv. ***limitu na poplatky pro zdravotnictví***, který je stanoven na výši 5000 Kč za rok (buďme velkorysí a přehlédněme fakt, že před volbami byla signalizována hranice pouze 3000 Kč). Do tohoto limitu se započítávají pouze tzv. regulační poplatky a doplatky za léky, ovšem v případě doplatků za léky, které pacienti budou muset platit přímo v lékárnách, se započítávají do tohoto limitu pouze doplatky za léky v rozsahu doplatku za nejlevnější lék se stejnou účinnou látkou.

Naopak do limitu 5000 Kč se nezapočítávají položky za zdravotní služby, jako jsou poplatky za návštěvu pohotovosti či za doplatky na léky určené pouze k podpůrné léčbě (vitaminy), ale také položky, které v konkrétních případech mohou dosáhnout výše až několika tisíc korun za rok, totiž platby za hospitalizaci v nemocnici a platby za hospitalizaci v léčebnách dlouhodobě nemocných (LDN). Například tříměsíční pobyt pacientů v LDN, kterými bývají staří lidé na „regulačních poplatcích“ na 5400 Kč – a z této sumy se do limitu 5000 Kč nezapočítává ani koruna. Obdobná situace nastane u osob s těžkým úrazem, kteří budou muset dlouhodobě pobývat v nemocnicích a pak samozřejmě ještě dlouhé měsíce užívat velké množství léků a absolvovat nejrůznější rehabilitační procedury napomáhající jejich návratu do běžného života. Právě tyto příklady exemplárně dokládají naprostou účelovost tvrzení předkladatelů, že hlavním smyslem tzv. regulačních poplatků je platit relativně více na „méně závažné“ choroby a mít „větší komfort“ při chorobách závažnějších.

Skutečnost, že vybrané peníze od pacientů za celou řadu zdravotních služeb nepřinesou žádnou vyšší „kvalitu“ služeb, nýbrž jsou ve skutečnosti určeny jen k vykrytí výrazného snížení příjmů systému zdravotního pojištění, se kterým počítá vládní reforma, dokládají i vlastní data předkladatelů. Podle předkladatelů by tzv. regulační poplatky měly přinést nárůst celkových příjmů systému veřejného zdravotního pojištění za rok 2008 o 3,5 až 4 mld. Kč a úsporu celkových výdajů systému veřejného zdravotního pojištění v roce 2008 na úrovni 4 mld. Kč. (Jen na okraj poznamenáváme, že tyto přínosy nepodepírá žádná kvalifikovaná analýza)..

V rámci dokumentu „Reformní kroky realizované v letech 2007 až 2010 k dosažení stanovených deficitů veřejných rozpočtů“, se v důsledku návrhu změny zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění počítá s poklesem příjmů veřejného zdravotního pojištění v roce 2008 o 5,2 mld. Kč (z toho 3,4 mld. Kč omezením platby státu za tzv. státní pojištěnce a 1,8

mld. Kč v rámci dopadů tzv. „zastropování“ pojistného na všeobecné zdravotní pojištění). V roce 2009 to bude již 8,3 mld. Kč a v roce 2010 dokonce 11 mld. Kč.

Je tedy zřejmé, že i kdybychom na příští rok počítali s „úsporami“ a nárůstem příjmů v systému veřejného zdravotního pojištění celkově na úrovni 7,5 až 8 mld. Kč, bude většina těchto finančních zdrojů okamžitě „odsáta“ sníženými finančními toky spojenými s poklesem pojistného. V příštích letech 2009 a 2010 pak snížený tok finančních prostředků do systému veřejného zdravotního pojištění pravděpodobně ještě přesáhne jakékoliv – třebaže prozatím pouze plánované a naprosto nepodložené – čisté finanční výnosy ze zavedení těchto poplatků ve zdravotnictví.

Tzv. regulační poplatky tedy neznamenají nic jiného, než přenesení omezení na příjmové straně veřejného zdravotního pojištění (na kterém vydělají především příjmově nejsilnější skupiny občanů) na bedra rodin s dětmi a hlavně důchodců. Pro tyto skupiny se na druhé straně mohou tzv. regulační poplatky, vzhledem k napjaté příjmové situaci spojené mimo jiné i s probíhající reformou (viz část III.), v řadě případů stát překážkou pro vyhledání lékařské pomoci. V tomto ohledu budou tedy poskytování lékařské péče opravdu „regulovat“.

Přímé zpoplatňování zdravotních služeb je dalším krokem k privatizaci veřejných služeb obyvatelstvu a je třeba na něj nahlížet právě v kontextu již zveřejněných reforem v oblasti daní a sociálních dávek. Právě to je také podstata celé první etapy reformy zdravotnictví, kdy vybrané peníze přímo od pacientů v ordinacích a lékárnách budou krýt snížené finanční toky do zdravotního systému (od nejbohatších skupin obyvatelstva a ze státního rozpočtu). Stát tak (stále menší garancí poskytování veřejných služeb občanům) uvolní „trh se zdravím“ tržním subjektům, jejichž výhradní motivací je zisk.

Tabulka č. 1 **Příloha**

Celkový vliv návrhu daňové a sociální reformy na výši příjmů zaměstnanců v závislosti na sociálním postavení rodiny

Zaměstnanec s výdělečně činným manželem/manželkou s průměrným příjmem

hrubá mzda zaměstnance	**6 000**	**8 000**	**10 000**	**12 000**	**14 000**	**18 000**	**21 500**	**25 000**	**30 000**	**40 000**	**50 000**	**75 000**	**100 000**	**200 000**
hrubá mzda manžela/manželky *)	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**
A. bezdětná rodina														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	19 624	21 042	22 459	23 877	25 294	28 129	30 610	33 017	36 298	42 861	49 122	63 997	78 872	138 372
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	19 425	21 175	22 925	24 315	25 660	28 350	30 704	33 058	36 420	43 145	49 870	66 683	86 226	171 226
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-366***	***-45***	***300***	***262***	***179***	***13***	***-132***	***-167***	***-94***	***30***	***456***	***2 305***	***6 885***	***32 031***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*4 044*	*4 000*	*4 001*	*3 959*	*3 918*	*3 834*	*3 761*	*3 884*	*4 049*	*4 390*	*6 092*	*11 508*	*16 924*	*38 586*
B. rodina s jedním dítětem ve věku 8 let														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	20 438	21 856	23 273	24 691	26 108	28 943	31 110	33 517	36 798	43 361	49 622	64 497	79 372	138 872
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	20 295	22 045	23 795	25 185	26 530	29 220	31 574	33 928	37 290	44 015	50 740	67 553	87 096	172 096
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-360***	***-11***	***308***	***268***	***182***	***31***	***200***	***163***	***220***	***334***	***823***	***2 672***	***7 252***	***32 398***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*4 556*	*4 579*	*4 531*	*4 484*	*4 436*	*4 401*	*4 638*	*4 702*	*4 860*	*5 177*	*5 972*	*11 009*	*16 425*	*38 088*
C. rodina se dvěma dětmi ve věku 10-15 let														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	22 330	23 308	24 087	25 505	26 922	29 757	32 238	34 645	37 926	43 861	50 122	64 997	79 872	139 372
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	23 140	23 511	24 736	26 055	27 400	30 090	32 444	34 798	38 160	44 885	51 610	68 423	87 966	172 966
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***573***	***-44***	***393***	***280***	***218***	***60***	***-90***	***-141***	***-88***	***700***	***1 118***	***3 039***	***7 619***	***32 765***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*4 809*	*5 200*	*5 791*	*5 739*	*5 772*	*5 684*	*5 601*	*5 662*	*5 814*	*6 837*	*7 456*	*10 511*	*15 926*	*37 589*
D. rodina s třemi dětmi ve věku 5, 8 a 11 let														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	23 673	24 389	25 671	27 089	27 678	30 513	32 994	35 401	38 682	44 361	50 622	65 497	80 372	139 872
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	24 527	25 475	27 145	28 645	28 270	30 960	33 314	35 668	39 030	45 755	52 480	69 293	88 836	173 836
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***603***	***828***	***1 202***	***1 270***	***299***	***124***	***-29***	***-59***	***-7***	***1 018***	***1 428***	***3 312***	***7 986***	***33 132***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	5 614	6 270	6 354	6 302	7 084	6 980	6 888	6 992	7 137	8 406	9 012	11 441	15 428	37 091

*) předpokládáme mírně podprůměrnou hrubou měsíční mzdu druhého rodiče, tj. ve výši 18 tis. Kč měsíčně

1) stav podle daňových a sociálních zákonů platných od ledna 2007

2) včetně vlivu změny sazby DPH

Tabulka č. 2

Celkový vliv návrhu daňové a sociální reformy na výši příjmů zaměstnanců v závislosti na sociálním postavení rodiny

Zaměstnanec s manželem/manželkou pobírající podporu v nezaměstnanosti*), resp. rodičovský příspěvek

hrubá mzda zaměstnance	**6 000**	**8 000**	**10 000**	**12 000**	**14 000**	**18 000**	**21 500**	**25 000**	**30 000**	**40 000**	**50 000**	**75 000**	**100 000**	**200 000**
pojistné odvedené zaměstnavatelem	2 100	2 800	3 500	4 200	4 900	6 300	7 525	8 750	10 500	14 000	17 500	26 250	35 000	70 000
A. bezdětná rodina														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	12 381	13 847	15 497	17 009	18 426	21 261	23 705	26 002	29 283	35 328	41 278	56 153	71 028	130 528
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	12 381	13 847	15 597	16 987	18 332	21 022	23 376	25 729	29 092	35 817	42 542	59 354	78 898	163 898
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-131***	***-127***	***-42***	***-178***	***-251***	***-420***	***-505***	***-465***	***-408***	***279***	***1 019***	***2 868***	***7 448***	***32 594***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-1 153*	*-1 207*	*-1 488*	*-1 630*	*-1 640*	*-1 729*	*-1 722*	*-1 611*	*-1 452*	*-491*	*460*	*4 751*	*10 166*	*31 829*
B. rodina s jedním dítětem ve věku 8 let														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	16 324	16 059	17 284	18 509	19 776	23 066	25 766	28 344	31 574	38 661	45 308	60 984	75 859	135 359
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	15 811	16 486	17 655	18 520	19 202	21 892	24 246	26 600	29 962	36 687	43 412	60 225	79 768	164 768
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-686***	***257***	***188***	***-185***	***-756***	***-1 386***	***-1 739***	***-1 985***	***-1 845***	***-2 260***	***-2 165***	***-1 122***	***3 458***	***28 604***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-3 689*	*-2 044*	*-1 902*	*-1 760*	*-1 594*	*-2 146*	*-2 397*	*-2 572*	*-2 304*	*-2 512*	*-2 119*	*-67*	*5 348*	*27 011*
C. rodina se dvěma dětmi ve věku 10-15 let														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	20 292	20 817	20 450	21 343	22 168	24 468	26 580	29 158	32 702	39 161	45 808	61 484	76 359	135 859
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	20 149	20 517	21 192	21 725	22 214	22 931	25 116	27 470	30 832	37 557	44 282	61 095	80 638	165 638
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-358***	***-521***	***525***	***156***	***-189***	***-1 796***	***-1 746***	***-1 956***	***-2 170***	***-1 936***	***-1 864***	***-755***	***3 825***	***28 971***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-5 530*	*-4 682*	*-2 935*	*-2 459*	*-1 913*	*-1 478*	*-1 198*	*-1 288*	*-1 406*	*-933*	*-620*	*1 122*	*4 850*	*26 512*
D. rodina s třemi dětmi ve věku 5, 8 a 11 let														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	21 509	21 877	22 266	22 962	23 724	25 518	28 164	29 914	33 458	40 545	46 308	61 984	76 859	136 359
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	22 619	22 987	23 354	23 362	23 662	25 352	27 706	28 340	31 702	38 427	45 152	61 965	81 508	166 508
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***882***	***878***	***852***	***156***	***-314***	***-436***	***-757***	***-1 891***	***-2 063***	***-2 491***	***-1 548***	***-477***	***4 192***	***29 338***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-4 597*	*-3 590*	*-2 606*	*-1 931*	*-1 322*	*-377*	*-635*	*10*	*-6*	*-243*	*946*	*2 563*	*5 161*	*26 014*
E. rodina s 1 dítětem ve věku 3 (resp. 4) let a rodičovským příspěvkem **)														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	15 649	16 695	17 868	18 888	20 453	23 743	26 443	28 765	32 309	39 396	46 043	61 719	76 594	136 094
2. Vládní návrh -a) základní rodič.příspěvek	15 897	17 030	18 255	19 020	20 720	24 220	27 069	29 423	32 785	39 510	46 235	63 048	82 591	167 591
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***81***	***159***	***197***	***-68***	***79***	***259***	***383***	***414***	***202***	***-177***	***-148***	***962***	***5 541***	***30 688***
b) snížený rodič.příspěvek.	*14 643*	*15 010*	*15 720*	*15 220*	*17 545*	*20 420*	*23 269*	*25 623*	*28 985*	*35 710*	*42 435*	*59 248*	*78 791*	*163 791*
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-1 173***	***-1 861***	***-2 337***	***-3 868***	***-3 096***	***-3 541***	***-3 417***	***-3 386***	***-3 598***	***-3 977***	***-3 948***	***-2 838***	***1 741***	***26 888***

1) stav podle daňových a sociálních zákonů platných od ledna 2007 2) včetně vlivu změny sazby DPH

*) předpokládáme hrubou mzdu rodiče před ztrátou zaměstnání ve výši 18 tis. Kč měsíčně

**) rodičovský příspěvek se dnes vyplácí ve výši 7 582 Kč měsíčně do 4 let věku dítěte. Dle vládního návrhu má náležet v základní výměře ve výši 7 600 do 3 let věku dítěte a ve snížené ve výši 3 800 Kč měsíčně do 4 let dítěte.

Tabulka č. 3

Celkový vliv návrhu daňové a sociální reformy na výši příjmů zaměstnanců v závislosti na sociálním postavení rodiny
Oba rodiče pobírají podporu v nezaměstnanosti

hrubá mzda před nezaměstnaností	0 *)	**0**	**6 000**	**8 000**	**10 000**	**12 000**	**14 000**	**18 000**	**21 500**	**25 000**	**30 000**	**40 000**	**50 000**	**75 000**	**100 000**	**200 000**
hrubá mzda manžela/-lky před nezam.	0 *)	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**	**18 000**
A. bezdětná rodina																
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	9 393	10 762	11 261	11 033	11 582	12 085	12 556	13 694	14 855	15 946	17 504	18 236	18 236	18 236	18 236	18 236
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	7 749	10 352	10 701	11 033	11 582	12 085	12 556	13 694	14 855	15 946	17 504	18 236	18 236	18 236	18 236	18 236
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-1 772***	***-558***	***-680***	***-117***	***-123***	***-128***	***-133***	***-126***	***-136***	***-135***	***-149***	***-155***	***-155***	***-155***	***-155***	***-155***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-2 344*	*-3 735*	*-4 155*	*-3 925*	*-4 478*	*-4 985*	*-5 460*	*-6 561*	*-7 727*	*-8 791*	*-10 354*	*-11 088*	*-11 088*	*-11 088*	*-11 088*	*-11 088*
B. rodina s jedním dítětem ve věku 8 let																
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	12 880	14 249	14 748	14 914	15 081	14 620	15 055	15 837	16 510	17 194	18 350	18 550	18 550	18 550	18 550	18 550
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	10 831	13 839	14 188	14 304	14 420	14 472	14 898	15 664	16 432	17 195	18 352	18 236	18 236	18 236	18 236	18 236
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-2 225***	***-606***	***-762***	***-814***	***-820***	***-303***	***-316***	***-341***	***-253***	***-181***	***-192***	***-511***	***-511***	***-511***	***-511***	***-511***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-4 447*	*-5 838*	*-6 345*	*-6 514*	*-6 566*	*-6 101*	*-6 540*	*-7 328*	*-8 007*	*-8 697*	*-9 862*	*-10 064*	*-10 064*	*-10 064*	*-10 064*	*-10 064*
C. rodina se dvěma dětmi ve věku 10-15 let																
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	16 348	17 717	18 216	18 382	18 549	18 715	18 868	18 719	19 417	20 101	20 797	20 797	20 797	20 797	20 797	20 797
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	13 894	16 907	17 656	17 772	17 888	18 005	18 112	18 429	19 101	19 760	20 567	20 567	20 567	20 567	20 567	20 567
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-2 678***	***-1 053***	***-810***	***-862***	***-914***	***-908***	***-956***	***-488***	***-521***	***-554***	***-450***	***-450***	***-450***	***-450***	***-450***	***-450***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-5 810*	*-7 202*	*-7 709*	*-7 878*	*-8 046*	*-8 070*	*-8 225*	*-8 074*	*-8 778*	*-9 468*	*-10 170*	*-10 170*	*-10 170*	*-10 170*	*-10 170*	*-10 170*
D. rodina s třemi dětmi ve věku 5, 8 a 11 let																
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	17 948	19 317	19 959	20 125	20 291	20 457	20 611	20 923	21 032	21 479	21 882	21 882	21 882	21 882	21 882	21 882
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	15 164	18 177	19 355	19 472	19 588	19 705	19 812	20 031	20 498	21 047	21 430	21 430	21 430	21 430	21 430	21 430
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-3 030***	***-1 405***	***-876***	***-928***	***-981***	***-1 033***	***-1 081***	***-1 179***	***-757***	***-660***	***-683***	***-683***	***-683***	***-683***	***-683***	***-683***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-5 276*	*-6 668*	*-7 319*	*-7 488*	*-7 657*	*-7 826*	*-7 982*	*-8 299*	*-8 246*	*-8 698*	*-9 103*	*-9 103*	*-9 103*	*-9 103*	*-9 103*	*-9 103*

*) v případě dlouhodobé nezaměstnanosti, kdy již nemají nárok na podporu v nezaměstnanosti
1) stav podle daňových a sociálních zákonů platných od ledna 2007
2) včetně vlivu změny sazby DPH

Tabulka č. 4

Celkový vliv návrhu daňové a sociální reformy na výši příjmů zaměstnanců v závislosti na sociálním postavení rodiny
Zaměstnanec v neúplné rodině

hrubá mzda zaměstnance	**6 000**	**8 000**	**10 000**	**12 000**	**14 000**	**18 000**	**21 500**	**25 000**	**30 000**	**40 000**	**50 000**	**75 000**	**100 000**	**200 000**
pojistné odvedené zaměstnavatelem	2 100	2 800	3 500	4 200	4 900	6 300	7 525	8 750	10 500	14 000	17 500	26 250	35 000	70 000
A. bezdětný zaměstnanec														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	7 351	7 813	8 469	9 812	11 230	14 065	16 508	18 805	22 087	28 131	34 081	48 956	63 831	123 331
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	6 888	7 559	8 800	10 140	11 485	14 175	16 529	18 883	22 245	28 970	35 695	52 508	72 051	157 051
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-541***	***-326***	***253***	***245***	***173***	***7***	***-84***	***-35***	***27***	***672***	***1 411***	***3 261***	***7 840***	***32 987***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*319*	*1 257*	*1 975*	*2 022*	*2 000*	*1 917*	*1 942*	*2 059*	*2 274*	*4 346*	*6 512*	*11 928*	*17 344*	*39 006*
B. zaměstnanec s jedním dítětem ve věku 8 let														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	10 798	11 113	11 084	11 840	12 420	14 879	17 322	19 619	22 587	28 631	34 581	49 456	64 331	123 831
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	10 726	11 093	11 733	12 250	12 593	15 045	17 399	19 753	23 115	29 840	36 565	53 378	72 921	157 921
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-294***	***-248***	***421***	***166***	***-82***	***-138***	***-278***	***-274***	***77***	***637***	***1 296***	***2 937***	***7 310***	***31 626***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-1 800*	*-743*	*749*	*1 364*	*2 156*	*2 482*	*2 436*	*2 577*	*3 090*	*3 926*	*6 014*	*11 429*	*16 845*	*38 508*
C. zaměstnanec se dvěma dětmi ve věku 10-15 let														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	14 785	14 471	15 027	15 585	15 915	17 157	18 136	20 433	23 087	29 131	35 081	49 956	64 831	124 331
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	14 984	15 450	15 872	16 232	16 548	17 484	18 269	20 623	23 985	30 710	37 435	54 248	73 791	158 791
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-105***	***682***	***536***	***327***	***305***	***-26***	***-241***	***-229***	***426***	***974***	***1 653***	***3 298***	***7 670***	***31 986***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-3 691*	*-1 995*	*-1 067*	*-253*	*792*	*2 294*	*3 716*	*3 879*	*4 656*	*5 526*	*6 516*	*10 931*	*16 346*	*38 009*
D. zaměstnanec se třemi dětmi ve věku 5, 8 a 11 let														
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	18 393	18 273	18 766	19 230	19 600	20 339	21 320	22 360	24 471	30 515	35 581	50 456	65 331	124 831
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	18 522	19 318	19 795	20 195	20 440	20 930	21 647	21 993	24 855	31 580	38 305	55 118	74 661	159 661
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-249***	***670***	***645***	***571***	***438***	***173***	***-112***	***-827***	***-119***	***441***	***1 985***	***3 654***	***8 030***	***32 346***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-5 197*	*-3 699*	*-2 822*	*-1 917*	*-915*	*1 245*	*2 666*	*4 027*	*5 341*	*6 236*	*8 103*	*10 501*	*15 848*	*37 510*

1) stav podle daňových a sociálních zákonů platných od ledna 2007
2) včetně vlivu změny sazby DPH

Tabulka č. 5

Celkový vliv návrhu daňové a sociální reformy na výši příjmů zaměstnanců v závislosti na sociálním postavení rodiny
Nezaměstnaný v neúplné rodině

hrubá mzda před nezaměstnaností	0 *)	6 000	8 000	10 000	12 000	14 000	18 000	21 500	25 000	30 000	40 000	50 000	75 000	100 000	200 000
A. bezdětná rodina															
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	5 785	6 281	6 235	6 337	6 437	6 532	7 335	8 148	8 932	10 491	11 389	11 389	11 389	11 389	11 389
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	4 847	5 938	6 235	6 337	6 437	6 532	7 335	8 148	8 932	10 491	11 389	11 389	11 389	11 389	11 389
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-1 017***	***-429***	***-85***	***-87***	***-68***	***-69***	***-67***	***-75***	***-76***	***-89***	***-84***	***-84***	***-84***	***-84***	***-84***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-2 278*	*-2 782*	*-2 735*	*-2 839*	*-2 891*	*-2 986*	*-3 771*	*-4 588*	*-5 358*	*-6 921*	*-7 798*	*-7 798*	*-7 798*	*-7 798*	*-7 798*
B. rodina s jedním dítětem ve věku 8 let															
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	8 753	9 252	9 418	9 584	9 728	9 867	10 089	10 688	11 251	12 055	12 396	12 396	12 396	12 396	12 396
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	7 484	8 581	8 947	9 313	9 435	9 533	9 952	10 529	11 072	11 850	12 312	12 312	12 312	12 312	12 312
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-1 389***	***-797***	***-600***	***-403***	***-426***	***-469***	***-276***	***-272***	***-298***	***-333***	***-215***	***-215***	***-215***	***-215***	***-215***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-3 854*	*-4 360*	*-4 529*	*-4 698*	*-4 844*	*-4 986*	*-5 211*	*-5 737*	*-6 304*	*-7 115*	*-7 459*	*-7 459*	*-7 459*	*-7 459*	*-7 459*
C. rodina se dvěma dětmi ve věku 10-15 let															
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	12 240	12 739	12 905	13 071	13 238	13 426	14 215	14 666	15 091	15 621	15 786	15 786	15 786	15 786	15 786
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	10 566	11 663	12 029	12 395	12 761	13 122	13 879	14 295	14 686	15 244	15 396	15 396	15 396	15 396	15 396
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-1 841***	***-1 250***	***-1 053***	***-855***	***-658***	***-487***	***-529***	***-572***	***-565***	***-543***	***-558***	***-558***	***-558***	***-558***	***-558***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-5 237*	*-5 743*	*-5 912*	*-6 081*	*-6 250*	*-6 441*	*-7 243*	*-7 702*	*-8 016*	*-8 551*	*-8 717*	*-8 717*	*-8 717*	*-8 717*	*-8 717*
D. rodina s třemi dětmi ve věku 5, 8 a 11 let															
1. Celkový čistý příjem - stav roku 2007 [1)]	15 348	15 847	16 013	16 179	16 346	15 694	16 681	17 147	17 585	18 211	18 285	18 285	18 285	18 285	18 285
2. Celkový čistý příjem - vládní návrh	12 854	13 952	14 317	14 683	15 049	15 415	16 302	16 733	17 138	17 717	17 786	17 786	17 786	17 786	17 786
celkový přínos+/-ztráta pro rodin.rozpočet[2)]	***-2 704***	***-2 112***	***-1 915***	***-1 717***	***-1 520***	***-495***	***-608***	***-649***	***-633***	***-687***	***-693***	***-693***	***-693***	***-693***	***-693***
Tlustého kalkulačka oproti souč.stavu [2)]	*-6 234*	*-6 741*	*-6 910*	*-7 079*	*-7 248*	*-6 586*	*-7 589*	*-8 063*	*-8 371*	*-9 002*	*-9 077*	*-9 077*	*-9 077*	*-9 077*	*-9 077*

*) v případě dlouhodobé nezaměstnanosti, kdy již nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti
1) stav podle daňových a sociálních zákonů platných od ledna 2007
2) včetně vlivu změny sazby DPH